

Naujienu Antroji Dalis

NR. 449

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XV METAI

Švento Jono upės krioklius aplankius

(Naujienuoms rašo Inž. V. Šliūpas iš Liberijos, Afrikoje)

Prieš metus būdamas Chicagoje dar beveik nė galvotė negalvojau, kad atsidursiu Vakariniėje Afrikoje ir bastysiuos po plačiąsias nepereinamas džungles, ieškodamas tropikinių upių ir vandenkričių, kuriuos būtų galima pajungti elektros energijos gaminimui. Bet netikėti dalykai pasitaiko šių dienų pasaulyje, tai ir aš, dar prieš pusmetį ramiai Chicagoje gyvenęs, dabar atsidūriau Liberijoje, Afrikos juodųjų pirmojoje demokratinėje respublikoje, kuri yra Atlanto vandenyno pakraštyje maždaug toje vietoje, kur Afrikos kontinentas yra arčiausia priėjęs prie Brazilijos kranto.

Viena iš mano kelionių po kraštą atidangino mane į toli nuo civilizacijos esančius didžiulius švento Jono upės krioklius, kurie yra giliai krašto viduryje ir pasiekiami arba trijų dienų ėjimu pėsčiom, arba dalį kelio galima atskristi dviejų lėktuvėlių, nusileisti tduobėtame miško skynime ir iš čia takeliu per džungles ir kalnus pėsčiam nueiti per vieną dieną. Žinoma, pasirinkau kelionę lėktuvu, nors lakūnas ir perspėjo, kad jis nusileidžiant nesiima jokios atsakomybės už pasekmes, nes ten ne aerodromas, bet mažas pamiškės kirtimas, tinkas tik ožkų ganymui.

Gruodžio mėn. 5 dieną pasileidau lėktuvėliu iš Monrovijos (Liberijos sostinės) į tą "ožkų ganyklą". Skridome neaukštai, apie tūkstantį pėdų virš žemės, ir iš čia galėjau gražiai matyti visus apylinkės vaizdus. Netoli Monrovijos matėme daugybę vietinių kaimelių prisagstytų šiaudinėmis ir molinėmis trobelėmis. Dažnai perskridavome per gausias gumos plantacijas, tropikinių vaisių sodybas ir didžiulius kavos laukus.

Maždaug po pusvalandžio skridimo gyvenvietės pradėjo retėti, plantacijos užsibaigė ir matėsi vien tik begalinės bekrastės tropikinės džunglės, taip vadinamos "tropical rain forest". Skridome virš valandos laiko, o miške nė skynimo, nei kirtimo, nei jokios aikštelės nebematėme, vien tik žaunuojanti medžių jūra ir kartais nuo karto pasitaikantys džunglių upeliai bei gausios uolotos kalvos.

Pagaliau priekyje išvydome tolimoje miglos apklotą žemės plotą, o viršum jo saulėje gražiai mirguliuojančią vairovystę. Lakūnas paaiškino, jog tai esama švento Jono upės

krioklių, kurie krisdami purškia mases vandens ir siunčia į orą milijonus vandens kristalų, ant kurių atsimušę saulės spinduliai dažnai rytais nupaišo daugiaspalves vaivorykštes. Priartėję apsuksome kelis ratus apie didžiulius krioklius, kurie kažkaip man priminė gražiąją Niagarą, žinomą, ir savo dydžiu, aukščiu ir vandens tūriu buvo kur kas mažesni.

Paskridę toliau, pamatėme kaimelį ir prie jo mažytį kirtimą, į kurį pilotas ir nutūpdė mūsų "Piper Cub" lėktuvėlį. Iš oro toji pievelė atrodė lygi ir graži, bet kai tik lėktuvo ratai pasiekė žemės paviršių, ėmė iš vienas duobės į kitą šokinėti, tada tik pilnai supratau, kodėl lakūnas iš anksto atsisakė imti atsakomybę, nes tikrai atrodė, kad lėktuvas gali kiekvienu momentu apvirsti. Tačiau nutūpti pavyko laimingai ir su skaudančiais nuspaustais šonais (visą kelionės laiką ant kelių laikiau matavimo instrumentus), patenkintas išlipau iš lėktuvėlio. Džiaugiausi, kad esu vėl ant žemės ir nė galvoti nenorėjau, kad prieš akis dar manęs laukia beveik vienos dienos kelionė pėsčiom per drėgnas, tankias, karštas Afrikos džungles.

Bematant mūsų lėktuvėlių apspito būrys vietinių pusnuočių juodukų, iš kurių tik vienas šiek tiek kalbėjo angliškai (Liberijos oficialioji kalba yra anglų, bet toli nuo civilizacijos gyvenę vietiniai, vartoja savo Bassa kalbą). Šiaip taip jam išaiškinau, kad noriu eiti prie vandens krioklių ir man reikalingi penki nešikai, kurie perneštų atsivežtus instrumentus, maistą ir kitas smulkiškas.

Kelias savaites prieš mane čia jau buvo atvykęs mūsų matininkas olandas, kuris kirtu palei upę matavimui taką, kad galėtų tinkamai atlikti topografinius matavimus, nes Liberija dar neturi jokių tinkamų kontūrinių žemėlapių — visos informacijos reikia čia patiems pasirūpinti. Šis mūsų olandas matininkas buvo apsistojęs See-Uga-Bli kaimelyje, esančiame apie trys mylios nuo didžiųjų vandens krioklių. Pas jį, nešikų lydimas, ir patraukiau dešimties dienų viešnagėn. Kai pasiekiau See-Uga-Bli, saulė jau buvo besileidžianti. Tad ilgai nedelsdamas dūmiau į jo "maudyklę" apsiprausti. Toji

(Tęsinys 4-ame puslapyj)

DIENŲ SKEVELDROS

1.

Prof. Steponui Kairiui 80 metų amžiaus, ir didelė garbė sustoti ties šia tauraus visuomenininko ir valstybininko asmenybe, ypač man, kaip vilniečiui.

Gal maža kas atkreipė dėmesį, kad L(ietuvos) S(ocial) D(emokratų) P(artija), kaip jokia kita mūsų partija, yra nepaprastai glaudžiai susijusi su mūsų sostine Vilniumi:

Vilniuje įkurta, ir iš Vilniaus saviesiems ir pasauliui jau 1896. 5. 1. paskelbusi Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės reikalą ir kovą.

Prof. St. Kairys į Vilnių pirmą kartą užsuko prieš 60 metų, vadinas, 20 metų amžiaus studentas.

Ak, raskite man kitą tokį nuostabiai gražų įspūdį iš Vilniaus (rašyta kone po 60 metų):

"Mes jau katedroj. Kai įėjome pro šonines duris ir užėjome iš galo bažnyčios, mus pagauna žodžiais neišreiškiamas Katedros grožis. Smulkių keturkampių kolonų dvi eilės suskirstė pastato erdvę į tris navas ir laiko lengvai išgaubtas, tik keturiomis lapų pynėmis kukliai puošiamas skliautus. Ir kolonos, ir skliautai, kad ir aukšti, nebėga į dangų. Katedra, atrodo, nenori skirtis nuo žemės. Visas pastatas, tik negausiai puošiamas statulų, skulptūrinio ornamentu, bareljefų ir rozečių, — harmoninga visuma, kurios nesiryžta pažeisti nei tolimoje matomas didysis altorius, nei šv. Kazimiero koplyčia, savo įnamiu prisiliejusi prie didingo pastato. Viršutinių langų šviesa, virstažū netamsinama, skrieja bažnyčios erdvėn jau vakarop paslinkusios saulės spindulių puokštės, ir prasklydusi jų šviesa, atsimušdama į skliautus, ornamentus, kolonas, daro katedros erdvę džiaugsmu nušvitusią ir gyvą. Katedra, kaip iš žemės išaugusi ir pražydusi, žavi pasakišku ir kartu žemišku grožiu. Atrodo jos kūrėjas, Stuoja - Gucevičius, nebuvo pasinešęs žadinti besimeldžiančių sielose niūrių, mistinių nuotaikų".

"Katedroje labai maža žmonių. Jos akustika nuostabi. Iš ausiai nepagaunamos vietos kartais pakyla į orą kalbamos maldos tolimi garsai, ir bangomis aidėdami, išstipsta bažnyčios erdvėje. Vėl pakyla ir vėl išstipsta lengvu atodūsiu.

Katedros jautri, klausyti tyla

pagauna juos ir nutildo".

"Vėl grįžtame į katedrą ir žiūrime ją jau iš kito galo. Tas pats įspūdis — šimtmečių šydo dengiamos praeities saugotoja savos (autoriaus pabraukta! J. C.) praeities".

Paprastas, eilinis, tuščias turistai taip neparasys. Taip rašo savo žemės sąmoningas sūnus, atėjęs tėvų-tėvų palikimo pažiūrėti, atėjęs nebeįsėiti iš savo namų, ir iš tų namų sargybos nebeapsitraukti. Čia chronikos būdu:

— 1900 m. įsijungia į LSD Partijos darbą Vilniuje;
— 1905. XII. 4-6 aktyviai dalyvauja Didžiajame Vilniaus seime, pirmininkaudamas seimo posėdžiui pirmąją dieną;
— Baigęs mokslus vėl grįžta Vilniun (1912—1916 m. dirba savivaldybėj; pirmasis pradėjo kanalizacijos darbus Vilniuje — kanalo statybą Didžiojoje gt.);

— Kaizerinė okupacija, ir kartu su P. Klimu, A. Smetona, kun. J. Stankevičium ir J. Šauliu sudaro branduolį vad. politinei grupei (šūkis: už visišką Lietuvos nepriklausomybę!).

Manding, išteks pačio šito fakto:

— 1918. 2. 16. pasirašo Nepriklausomybės Deklaraciją.

2.

Žodžius, kuriuos kartoju ir pabrėžiu — "1900 m. įsijungia į LSD Partijos darbą Vilniuje", reikia suprasti plačiai, juo labiau — giliai. Tai kova už lietuviškąjį Vilniaus veidą, už savąjį rytojų, kova kiekviename žingsnyje. Dar, be to, keliais frontais: prieš lenkiškąją kūrįją (už gimtąją kalbą Vilniaus bažnyčiose), prieš rusiškąją okupacinę administraciją ir t. t.

Dar maža.

Kas žinojo, kad yra kažkoks Józef Piłsudski, vėlesnysis Lenkijos maršalas ir gen. Żeligowskio smurto sumanytojas, o lietuviai socialdemokratai jau su juo kovėsi. Jie pirmieji tškė per jo išskėstus plėšrius nagus. Tai LSDP ir PPS kova dėl teisių kalbėti ne tik Vilniaus, bet ir visos Lietuvos vardu. Tai garbingas LSDP ryžtas ir valia. Plačiau norintys žinoti, gali atskleisti prof. St. Kairio "Lietuva buvo" (274 psl. pradendant!).

LSDP įsikuria 1896 m., o po metų jau sėkmingai vadovauja amatininkų ir statybos darbininkų, plytinės ir kt. fabriku streikams. Per pačią pirmąją Vilniuje Gegužės Pirmąją Antakalnio miškuos ½ lenkų ir

(Tęsinys 2-me pusl.)

(Atkelta iš 1-mo psl.)

1/2 lietuvių socialistų. Bet po metų, t. y. jau 1894 m. lietuviai patys arba su žydais socialistais minį Gegužės Pirmąją. Lenkas kėsinosi į vadovavimą muzikams, baudžiauninkų vaikams, o lietuviui auklių jau, žiū, neberekėjo. LSDP įėjo į darbininkų minią, ir minia ėmė sąmonėti, ir sąmoningi Vilniaus miesto darbininkai pakluso LSDP. Kodėl? o gi lenkai (PPS) pirmon vieton statė Rzeczypospolitos reikalą, o LSDP pirma kovą už ekonominius darbininkų interesus, o sustiprėjus kovą su politiniu carinės Rusijos režimu — už Lietuvos išlaisvinimą.

LSDP laimėjo Lietuvai vietos, Vilniaus, darbininką ir amatininką, kad ir lietuviškai nekaltantį ar pilnai nesu- prantantį. Simpatijos Lietuvai neišblėso ir ponų Lenkijos akupacijos metu (1919—1939 m.). Andriaus Domaševičiaus, Alfonso Moravskio, Vlodo Sirutavičiaus, Stepono Kairio ir kt. LSD Partijos vadų vardai — pavardės ilgai žėrėjo Vilniaus darbininkų atminime, ir... PPS vadovybės atminime, bet čia jau kaip rūstus išpėjimas nesikišti į lietuvių gimtąją erdvę.

3.

Prof. St. Kairys savo atsiminimų ("Lietuva buvo") 304—305 psl. mini Kaukonių (Kalkūnų) stotį sutiktą studentą Povilą Gaidelionį. Kartu vyko į Petrapilį. Koks sutapimas! P. Gaidelionis, ak, kaip miela prisiminti, buvo mano klasės auklėtojas, lietuvių kalbos ir fizikos mokytojas. Syki (tai buvo sodams žydinti ir, kaip pro klasės langą matėsi, Neriai, pro Gedimino kalną praplaukiant, nuo vakaro žaros paraudus!) sugedo šviesa. Fizika tapo nutraukta, o pradėta... lietuvių Tautos atgimimo istorija: "Anšra", "Varpas" ir t. t. ir t. t.

P. Gaidelionis — akytas savo mato stebėtojas ir kairur dalyvis — turėjo kas pasako. Jis, be kita ko, pirmojo "Amerika pirtyje" spektaklio aktorius, (Vilkutaitį kartojęs ir lenkų okupuotame Vilniuje), "Vilniečio" ir kt. laikraščių redaktorius. Kai priėjo prie Vasario 16-ktosios Signatarų skambutis. Bet ryto dieną vėl... "šviesa sugedo" (tss... patys tyčia išsukėm lemputes), ir fizikos pamoką pradėjom nuo... Gerb. Sukaktuvininko prof. St. Kairio, kai jis perėmė Didžiojo Vilniaus Seimo vadovo vairo. Užtrukom.

Girdėjom skambutį. Bet tai buvo paskutinė dienos pamoka. Užtrukom. Po to (žinia, ražesniu būreliu) palydėjom savo mokytoją namo. Lydėjom Tauro kalno skardžiais, kai apačioj jau degė okupuotosios sostinės žiburiai...

Ak, pargrįš į Vilnių laisvė ir

visos šalies nepriklausomybė, vėl degs laisvos sostinės žiburiai, ir laisvas lietuvis viena kurią gražių gatvių ar viena nuostabiųjų kalnų šlaitų pavadin, tikru atvirai ir nuoširdžiai. Didžiojo Vilniečio kovotojo — prof. Stepono Kairio vardu, ir degs per liūtis, pūgas ir sodams vėl žydinti, degs žiburiai, kaip ir šviesus negestantis atminimas...

4.

Aiman, kova dėl Vilniaus dar nėra baigta. Ji tebevyksta visais frontais.

Kest. Gardinas (žr. "Vienybė", 1959. 1. 2.) džiaugiasi, kad dabartinėje Lenkijoje "lietuviška rašyba spausdinamas Vilnius, Kaunas, Klaipėda ir kt."

Rašoma, bet "ne be skausmo", t. y. tikrai isikišus (atiduokime kredita viešai ir atvirai) Jūsų Paleckiui, žinoma, via Maskva. Kol neisikišo, tebuvo Wilno, Kowno ir pp.

Koks kurjozas, ir JAV atlasuose (bent dauguma atveju) rašoma Vilnius, bet... nu tada, kai dabartinis Lietuvos okupantas taip ėmė rašyti.

Beje, jei ne Paleckis-Sniečkus, tai ir šandie Balstogės kūrėja visus savo raštus žymėtų, kaip... Wilno ir pn. Gal mes, laisvuose Vakaruose esą lietuviai, "pakolaboruotume" su Paleckiu-Sniečkom bent... religiniame gyvenime, atseit — paprašytumėm (laiškais), kad Vatikanas savo raštuose irgi Vilnių vadintų Vilniumi, bet nepravardžiuotų kokiū nors Wilno?!

Dar keletas liūdnu faktų.

1. Lenkų okupacijos metu (1919—1939 m.) vienu viena partija, kuri nuoširdžiai paremdavo lietuvių jų kovoje prieš administracijos siautėjimą, buvo PPS (lenkai socialistai). Bet jie mus užtardavo kaip... Lenkijos valstybės tautine mažuma.

2. Vilniuje lietuviams palankus buvo Dr. J. Dobrzanski (vietos PPS vienas iš vadų). Bet Vilniui sugrįžus į Lietuvos valstybę, ir vėliau, slaptuoju Lenkijos vyriausybės (Londone) delegato Vilniaus vaivadijos pavadoju paskirta... dr. J. Dobrzanski. Jis, be to, redagavo prieš Lietuvą ir prieš

kiekvieną lietuvių Vilniuje nukreiptą pagrindžio laikraštį "Niepodległość".

3. Karo metu veikė vad.

WRN (PPS ir jv. socialistinių pakraipų žmonės, susiję į draugę okupacijos metu). Kai jaunieji inteligentijos ir darbininkų atstovai pasiūlė baigti vadinamųjų kresų (t. y. lietuvių, gudų ir ukrainiečių gyvenamųjų plotų okupacijos) istoriją, subruzdavo kaip skruzdėlyne. Vilniuje studijavę lietuvių bičiuliai Leszek Raabė (komunistų smogikų dar vokiečių okupacijos metu slapta nužudytas), L. Pogonowski (dabar šveicarijoje) ir kt. buvo anšaukti, kaip... Gestapo agentai. Po Stalingrado mūšio jie patys... ėmė trauktis, jau nebesiūlė šitų žemių atsiskyti, bet vistiek turėjo drąsos dar siūlyti kaip pagrindinę tautų sugyvenimo sąlygą — "teritorinę autonomiją". Karui baigusis, jie buvo... visiškai nutildyti.

4. Kai poetas Czesław Miłosz pasirinko laisvę, prieš jį pakilo abiejų šalių (t. y. iš abipus geležinės uždangos) reakcijos atstovai. Vienu iš "argumentų" prieš Cz. Miłoszo "neistokimybę lenkų tautai" buvo tai, kad jis 1940 m. Vilniuje priėmė Lietuvos pilietybę (kad ir į rubriką "tautybė" įrašdamas "Polak"). Kurjozas (ar: "bepratybės metodas"?): tą patį "argumentą", lyg kokią patranką, į barikadas išvilko ir tremties lenkai, ir... Varšuvos partinė, neigi rašytojų sąjungos profesinė, spauda.

Manding, ties lietuvių — lenkų byla stabterėjus visada kyla nerimas ir liūdesys.

J. Cicėnas

Keturkampis

Jaunas advokatas Ragaišis nespėjo atsokti, kaip durys atsidarė ir jo žmona aikterėjo. Ak, Motiejau..."

Apsukrus rakalis mosterėjęs žmonai, pagriežtintu balsu kreipėsi į ant grindų rėpliojantį vaiką: — Dabar matei, vaike, kaip reikia einant gulti pabučiuoti panelę auklę.

CHICAGO SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS ILL.

PETRO ŠIRVOKO NUOTYKIAI

Vienas aukštą mokslą lankęs žmogus, Bostono sieloganis, atsiuntė Petru Širvokui laišką, patardamas jam susipažinti su Betinos Baxter stebūklais. Šis štukorius, matyt, nežino, kad Petras Širvokas savo knygoje yra aprašęs daugiau stebūklų ir su juo nutikusių įvairiausių nuotykių, negu bet kurios panos knygoje galėtų būti suminėta. Švaisto knyga apie Petro Širvoko stebūklus ir nuotykius bus pasiūsta, kai du doleriai ateis tokiu adresu: **NAUJIENOS, 1739 S. Halsted Street, Chicago 8, Illinois.**

Siųskite siuntinius!

Siunčiame dovanų siuntinius į Lietuvą ir kitus kraštus: naujus gatavus rūbus ir taip pat įvairias medžiagas, maistą, vaisius, akordeonus, siuvas ir mezgamas mašinas, laikrodžius ir kitus daiktus. Siuntinius galite patys čia vietoje sudaryti.

KAINOS PRIEINAMOS.

**A M E R L I T
SUPPLIES CO.**2221 W. CERMAK ROAD
CHICAGO, ILL.

STASYS GRUBLIAUSKAS, Vedėjas.

**AMERIKOS ŽMONĖS PAGARSĖJE
PRASTAIS DANTIMIS.**

pasakė Benjaminas Franklinas dar prieš 170 metų. Yra kas nors blogai, jei 95% vaikų jau turi išpuvusius dantis. Apie dantų ligas ir kaip nuo jų apsisaugoti vaizdžiai ir išsamiai rašo Dr. Antanas Gustainis savo naujoj knygoj.

DANTYS, jų priežiūra, sveikata ir grožis

Geras popierius, kieti viršeliai. Knyga kainuoja \$4.00.

Siųskite čekį ar Money Orderį:

NAUJIENOS, 1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Ill.**GERIAUSIOS KNYGOS DOVANOMS**

NAUJIENOSE galima užsisakyti gerų ir naudingų knygų žiemos švenčių dovanoms. Patariame įsigyti šias knygas:

1. Vaclovo Biržiškos Senųjų lietuviškų knygų istorija, du tomai.	\$1.00
2. Vandos Sruogienės Lietuvos istorija, 943 psl.	\$12.00
3. Putino-Mykolaičio Altorių šešėlyje	\$6.00
4. Stepono Kairio Lietuva buvo	\$5.50
5. A. Lelio Lietuvių - anglų kalbos žodynas	\$11.00
6. Dr. A. Gusseno DANTYS	\$1.00

Knygos bus pasiūstos pagal nurodytus adresus, kai pinigai bus atsiųsti tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Ill.

Karaimai Lietuvoje

Vytauto Didžiojo įkurdinti, dabar esama apie 15,000

Lietuvos did. kunigaikštis Vytautas 1397 metais grįždamas iš žygio prieš totorius parsigabeno nuo Krymo daug totorių belaisvių ir vieną grupę iš 383 šeimų, kurie vadinosi karaimais ir, atrodo, nebuvo kaip belaisviai, o kaip žygio sąjungininkai, nes jie į Lietuvą atsikėlė drauge su grįžtančia Vytauto kariuomene ir atsivarė visą savo turtą — tabonus arklių, galvijus ir kibitkose atsivežė visą savo mantą.

Vytautas jiems davė žemės arti savo sostinės ir suteikė valstybės globą bei visokių privilegijų. Už tai naujieji Lietuvos piliečiai ėjo į karus, padėdami ginti Lietuvą nuo kryžiuočių ir kalavijuočių. Jie ypatingai pasižymėjo mūšyje prie Žalgirio.

Karaimų gyvenamasis centras iš pačių pradžių buvo palei Trakus, kur jie turėjo savo valsčių ir savivaldybę. Karaimai turi savo vyriausiąjį perdėtinį, kuris

tuo pačiu yra jų savivaldos galva ir vyriausias kunigas — Ullu Hazzanas. Šiuo metu tuo ullu hazanu esąs prof. Simonas Firkovičius.

Vienas lenkų žurnalistas aprašo savo vizitą pas Lietuvos karaimų vadą, tik neaišku, ar tas vizitas buvo anksčiau ar dabartiniiais laikais, nors iš tono atrodo, kad buvo jau tuomet, kai Vilniaus krašte lenkai nebešeiminkavo.

Pirmiausiai prof. Firkovičius parodęs storoje odoje surašytas Lietuvos kunigaikščių ir karalių jiems suteiktas privilegijas, su gero puoduko dugno didumo antspaudomis.

Ullu Hazzan buvęs nelauktinai lenko laikraštiniuko užkluptas, bet parodęs nepaprastą sveitingumą ir priėmęs savo kabinete, apstatytame nuo grindų ligi lubų knygomis, kurių įsiuvinimai ir viršai rodė didelį jų senumą.

Paklaustas apie karaimų kilmę, profesorius atsakęs:

Karaimai yra kilę iš turkų.

Vardas Karaim kilęs iš biblinio žodžio qara, kas reiškia žodį skaityti ir tas vardas jau pabrėžia karaimų religinį charakterį, kuris pripažįsta tik vieną senąjį testamentą. Savo esme karaimų religija esanti artimesnė Islamui, nors ir Mahometą ir Kristų laikanti vienodo didumo pranašais.

Svarbiausias karaimų centras buvęs Jeruzolima, kur šiam laikui tebesanti požemyje jų seniausioji šventovė, vadinama kienesa. Devintame šimtetyje karaimų misionieriai atvertę į savo tikėjimą turkų gyventojus Kryme, iš kur ir esą kilę Lietuvos karaimai.

Karaimai nemėgsta prekiauti ir jų tarpe nėra nusikaltimų. Jie labai ištikimai laikosi savo senųjų papročių, šventėmis puošiasi tautiškais turkiškais kostiumais ir tebemoka dainuoti turkiškas dainas. Jie su savim atsigabeno daug dalykų, kurie perėjo ir į kitų tautų papročius, ypatingai jų valgiai ir prieskoniniai, pavyzdžiui koldūnai ir ša-

Anglai per Kalėdas sugėrė Niagarą

Praneša, kad 50 milijonų anglių per Kalėdų sezoną išgėrė 100,000,000 galionų alkoholio vertės 280,000,000 dolerių. Apskaičiuota, kad to skystimo būtų užtekę Niagaros kriokliui trumpą laiką varyti ir už tą sumą būtų galima pastatyti tris transatlantinius didlaivius po 75,000 tonų, arba pastatyti 50,000 gyvenamų namų, arba paleisti į erdves 100 satelitų.

šlikas yra jų atgabentas valgis, agurkai yra jų atsigabenta daržovė, todėl niekas geresnio šaliklo nei koldūnų nepadaro, kaip patys karaimai ir jų rauginti agurkai yra nepalyginami.

Karaimai esą sveilingi ir tolerantiški. — Niekuomet nesikišame į kitų žmonių sąžinės reikalus, paaiškines Ullu Hazzanas. Kiekvienas tai tiki, kaip jam sąžinė sako.

Namas parduotas... Naujausių prekių už \$250,000

skubiai turi būti likviduota. Nuolaidos 50%-75% ant visų prekių.

Lietuvių Prekybos Namų pastatas parduotas - visos prekės naujausių stilių likviduojamos. **NAMAS TURI BŪTI PALIUOSUOTAS NAUJIEMS ŠEIMININKAMS.**

SVEČIŲ KAMBARIO BALDAI

\$59 vertės minkštos kėdės, nylon ar vilnos apmušimu	\$1950
\$200 vertės 2 dalių sofas ir foteliai, naujų stilių. Likviduojama už	\$9900
\$300 vertės 3 dalių nylon sofas, geriausių Amerikos fabrikų	\$14900
\$400 vertės 3 dalių nylon sofas	\$24900

VALGOMŲJŲ IR VIRTUVĖS BALDAI

Paskiros kėdės, likusios nuo setų po	\$300
3 dalių virtuvės Formica viršum setas	\$2900
5 dalių Formica setai įvairių spalvų	\$3900
5 dalių Formica setai, vertės \$69, likviduojami po	\$4900
7 dalių virtuvės Formica viršumi stalai su 6 kėdėmis tik	\$5900
5 dalių valgomieji riešuto ar ažuolo medžio	\$9900
7 dalių valgomieji naujų stilių tik	\$12900
8 dalių valgomieji Brazilijos medžio tik	\$18900
9 dalių vertės \$400 valgomieji, likviduojami už	\$28900
Virtuvės kabinetai	\$1250

MIEGAMŲJŲ KAMBARIŲ BALDAI

Naktiniai staliukai, likę nuo setų	\$1200
Brangių miegamųjų pilno dydžio įvairios lovos po	\$1450
Vyriškos komodos, likusios nuo setų	\$3900
Dreseriai su šlifuoto stiklo veidrodžiais, riešuto spalvos, likviduojami po	\$6900
\$300 miegamieji, walnut ir ažuolo medžio, likviduojami už	\$12900
\$350 vertės 3 dalių mieg., riešuto medžio po	\$14900
\$400 vertės 3 dalių, 1959 m. stiliaus mieg. po	\$18900

\$500 vertės 3 dalių miegamieji geriausių Amerikos-fabrikų, likviduojami po

\$22900

SVEČIŲ KAMBARIO KAVOS STALIUKAI IR LEMPŲ

\$10 vertės lempos įvairių spalvų, likviduojamos po	\$295
\$20 vertės lempos likviduojamos po	\$650
\$30 vertės lempos dabar tik	\$950
\$40 vertės lempos išparduodamos po	\$1450
\$20 vertės lempų dabar turimieji staliukai po	\$995
\$20 vertės kavos staliukai ažuolo, riešuto ir raudono medžio po	\$995
Puikiausi paveikslai, gražiausi vaizdai tik	\$950

KILIMAI

Mazi kilimėliai — kilimų pavyzdžiai po	99c
Kilimų pavyzdžiai 27"x54" po	\$485
Kilimų pavyzdžiai 4.16x6 pėdų po	\$995
Vilnoniai kilimai įvairių spalvų, likviduojami po	\$4900

MATRACAI

\$29 vertės spyruokliniai matracai, likviduojami po	\$1750
\$39 vertės spyruokliniai matracai, likviduojami po	\$1995
\$49 vertės spyruokliniai matracai, likviduojami po	\$3450
Hollywood lovos su plastic headboard po	\$3900
\$90 vertės Hollywood lovos puikiais matracais po	\$4900

VIRTUVĖS PEČIAI, ŠALDYTUVAI, TELEVIZIJOS, SKALBIMO MAŠINOS

Virimui porcelano gazo pečiai, likviduojami po	\$7900
Šaldytuvai General Electric, Hot Point, likviduojami po	\$15900
Televizijos aparatai naujausių stilių 21" po	\$16900
Skalbiamos mašinos 1959 m. modelio po	\$7900

Šimtai įvairiausių prekių turi būti išparduota nežiūrint kainos. Paskubėkite - tokios geros progos niekad nebus! Krautuvė užima pilnus tris lotus ir du aukštus.

Lietuvių Prekybos Namai-Furniture Center, Inc.

3224 SOUTH HALSTED STREET

Telefonas: Victory 2-4226

Krautuvė atidaryta: pirmadieniais, ketvirtadieniais ir penktadieniais nuo 9:00 val. ryto iki 9:00 valandos vakaro. Kitomis dienomis nuo 9:00 valandos ryto iki 6:00 val. vakaro. Sekmadienį nuo 12:00 val. dienos iki 5:00 valandos po pietų.

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

“maudyklė” buvo palmių la-
pais atitvertas lauke kambare-
lėlis su bambukiniu stalu ir
didžiuliu kibiru vandens; vi-
siškai panašiai kaip kad ma-
tydavau “African Safari” fil-
muose. Jaunas vietinis ber-
niokas užpylė man kibirą ant
nugaros, išsimuiliau, išsi-
prausiau ir vėl pasijutau atsi-
gaivinęs po ilgos kelionės.

Mano atvykimas kaimelin
sukėlė didžiulį vietinių susi-
domėjimą ir kai saulei nusi-
leidus, uždegti kerosino lem-
pas, pradėjome instrumentus
tikrinti bei žemėlapius žiūri-
nėti, tai visi gyventojai, apgu-
lę langus, atidžiai mus sekė.
Rytojaus dieną, atėjęs Old
Man Willie (kaimelio virši-
ninkas), išklausinėjo mane
apie kiekvieną atsivežtą in-
strumentą ir taip pat pasakė,
kad kaimelio gyventojai esą
labai patenkinti mūsų apstio-
jimu, nes mes esame pirmieji
baltieji bet kada čia atsilankę.

Dienos metu džiunglėse kar-
šta, šutina, nepatogu, bet ste-
bėtina tai, kad tuoj po saulė-
leidžio oras smarkiai atvėsta,
naktys pasidaro visiškai ma-
lonios, o prieš rytą yra ir ap-
klotas reikalingas, nes tikrai
pasidaro vėsoka.

Mūsų matininkas turėjo kai-
melyje išsinuomavęs molinę,
lapų stogu dengtą kelių kam-
barių vietinių trobelę, kurioje
ir aš apsistoju. Pirmąją nak-
tį miegojau labai neįtikinamai,
nes molinėse negrų trobelėse
nėra jokių uždarytų durų ir vie-
tiniai nakčiai durų bei langų
angas užleidžia vien iš bam-
buko pagamintomis užuolai-
domis. Visą naktį girdėjau
įvairiausių garsus: tai pelių
čiūženių lapiniame sfoge, tai
kaimyno katino dažną kniauk-
kimą, na ir prieš rytą trys kai-
mo gaidžiai kaip susitarę po
mūsų langais beveik be per-
traukos giedojo. Taip tai pir-
mąją naktį beveik akių ir ne-
sudėjau, tuo tarpu mano drau-
gas olandas, prie Afrikos ke-
lionių pripratęs, kuo saldžiaus-
iai visą naktį išmiegojo ir jo-
kių garsų negirdėjo.

Einame prie krioklių

Kadangi mano kelionės pa-
grindinis tikslas buvo iširti
vandenkrėčio pajėgumą elek-
tros gamybai, tai jau sekantį
rytą, saulei vos tik patekė-
jus, išsiruošėme prie vandens
krioklių. Išėjome būrio pa-
lydovų ir nešikų lydimi. Anks-
tyvas vėsus Afrikos rytas ma-
loniai gaivino kūną ir rytme-
čio rasa krūmuose dematant
permirkino viršutinius rūbus.
Pro medžių tankumynus pra-
simušdami ankstyvieji saulės
spinduliai žadino visą gamtą.

Atvirai pasakius, džiunglės
iš ryto, po nakties tylos ir po-
ilsio, maloniai ir gaivinančiai
nuteikia žmogaus sielą. Prie-
šingai bendram įsitikinimui
Afrikos miškas nėra toks bai-
sus, drėgnas, klampus ir pas-
laptingas, kur už kiekvieno
medžio glūdi pavojai, plėšrūs
žvėrys ar nuodingos gyvatės.

Didžiumoje jis yra malonus,
ramus, taikingas, pilnas at-
bundančios gamtos garsų ir
paukščių čiulbėjimo.

Plėšrių žvėrių pasitaiko, bet
jie daugiausia vengia susitikti
žmogų ir puola tik tuo atveju,
jei žmogus juos persekioja
medžioklės tikslais. Šiaip Li-
berijos giriose gali jaustis vi-
siškai saugus, žinoma, vietinių
gyventojų lydimas, nes jie nuo
mažens gyvendami giriose ne
tik mato, girdi, bet ir instink-
tyviai nujaučia laukiančius pa-
vojus.

Prieš mums pasiekiant kriok-
lius, reikėjo laiveliu persi-
kelti į plačiosios upės antrąją
pusę. Teko pasinaudoti vietinių
iš medžio rasto skobta
valtele, vadinama “Cano”.
Susėdome jon septyniese ir
gale laivelio sėdintis vienas
irklininkas mus peryrė per
sraunią upę, prityrusiai ma-
nevuodamas tarp kyšančių
uolų. Sėdint valtelėje reikė-
jo ramiai laikytis, nes iš rasto
skobta valtelė turėjo apvalų
dugną ir judant galėjo lengvai
apsiversti. Sėdėti reikėjo ant
valtelės dugno, kas man ne-
pratusiam greit nusmalkino
kojas.

Persikėlimo vietoje ir vie-
name ir kitame krante stovė-
jo pastatytos, iš juodo medžio
drožtos, statulėlės vadinamųjų
vandens žmonių (wafer peo-
ple). Vietinių įsitikinimu, tie
stabač yra garbinami lyg ir
dievaičiai, nes pagal jų tvirti-
nimą, jei kuris daug blogo pa-
daręs žmogus bando keltis šio-
je vietoje per upę, tai tie “Wa-
ter people” apverčia valtelę ir
jį paskindina. Į abu dievukus
vietiniai žiūri labai pamaldžiai
ir su didžiule baime, nes juk
tų dviejų statulėlių rankose
yra persikeliančiųjų saugu-
mas. Šie ir įvairūs kiti prie-
tarai yra labai paplitę Afri-
koje, bet apie juos pakalbėsiu
vėliau.

Toliau ėjome upės pakra-
čiu mūsų matininko iškirštu
mātavimo keliu. Po dviejų
valandų ėjimo pastebėjome,
kad upės tekėjimas pasidarė
žymiai sraunesnis ir padažnė-
jo vandens verpetai. Upė ėmė
daugiau nerimauti, smarkiau
skverbtis tarp kyšančių uolų
ir kunkuliuoti. Duslus dundė-
jimas priekyje liūdėjo, kad ar-
tėjome prie krioklių. Paga-
liau, užkopę ant kalvos už vin-
gio pamatėme ir patį didįjį
švento Jono upės vanden-
kritį.

Nepaprastai puikus vaizdas
matėsi prieš mūsų akis žiūrint
žemyn nuo kalno. Išsidriekęs
įstrižai upę, perlaužtos patka-
los formos didžiulis uolos
skardis sudarė natūralią gam-
tos kliūtį ramiam upės tekėji-
mui ir per jį vertėsi tūkstan-
čiai kvadratinų pėdų van-
dens. Galinga upė prieš mus
virė, kunkuliavo ir lyg tai ko-
vojo, nenorėdama kristi į apa-
čioje esantį tarpekį, bet nepa-
jėgdama atsilaikyti riedėjo
žemyn, taškydamosi prieš uo-
las ir purkšdama mases van-
dens. Net ir mūsų fotografai
jos padarytos prie vandenkri-

čio atrodė neaiškios, lyg tai
būtų darytos fotografo kam-
baryje prie pašyotos užuolai-
dos, nes tiršti lietaus lašai su-
darė lyg lietaus debesį, per
kurį sunkiai ir foto aparatas
galėjo persiskverbti. Nors ir
krioklio dydis, aukštis bei van-
dens kiekis buvo žymiai ma-
žesni, bet imponuojantis vaiz-
das ir vandenkrėčio didingum-
as piršo mintį, kad stoviu
prie Niagaros krioklio ir žiū-
riu į jį per sumažintus aki-
nius.

Mūsų palydovai papasakojo,
kad upė vis krioklio yra ak-
menuota ir vasaros metu, kai
vanduo nusenka, per kyšan-
čius akmenis dažnai drambliai
pereina iš vieno kranto į an-
trąjį. Žemiau krioklio kairia-
jame krante palydovai parodė
man bambukų apaugusią ba-
lotą vietą, kur gyvena didžiū-
liai smaugliai — Boa Con-
strictors. Vietiniai gyventoi-
jai tą vietą iš tolo lenkia, gi
mūsų matininkas olandas, kirs-
damas matavimo liniją, turėjo
prakirsti kelią visiškai tos pel-
kės pašonėje. Jo darbininkai,
bekirsdami liniją tarp uolų,
matė du didžiulius smauglius
(boa constrictors) ir kadangi
reikėjo juos pašalinti iš kelio,
tai mūsų matininkas, supylęs
gazolino į kelias bonkas ir pa-
gaminęs vadinamuosius “Mo-
lotovo koktelius”, padegęs juos
sviedė tarp didžiulių smaug-
lių. Liepsnojančio gazolino
išbaidyti, smaugliai pasitrau-
kė iš kelio, bet mūsų matinin-
kui baimės visvien nepašali-
no, nes, anot jo pasakojimo,
smaugliai buvo apie 20 pėdų
ilgio ir daugiau negu pėdos
storumo. Tad greit išmieravęs
tą vietą, jis pasišalino ir dau-
giau tenai nebegrižo. Man to-
je apylinkėje vaikščiojant, de-
ja, smauglių matyti neteko, o
tarp uolų eiti jų ieškoti, irgi
nesinorėjo. Vienintelį pavoj-
ingą gyvūną sutikome — tai
juodąjį skorpioną, kuris, už-
rietęs savo nudingąją uodegą,
kažkur per kelią žingsniavo.
Prašiau vietinių, kad jį man
pagautų, bet jie nė arti nenorė-
jo eiti. Pagaliau vienas iš
jų skorpioną su lazda prispaudė,
o antrasis, pagaminęs kil-
pą, jį pagavo ir įdėjo į skar-
dinę dėžę, kurią vėliau parsive-
žčiau į Monroviją ir skor-
pioną įdėjau į alkoholio skie-
dinį.

Pasidžiaugęs gražiuoju vai-
zdu, grįždamas atgal persikė-
liau per upę ir kelių vyrų ly-
dimas buvau nuvestas į salelę
visiškoje vandenkrėčio papė-
dėje. Čia jau per kelias mi-
nutes buvau vandens kiaurai
permirkytas, nes stovėjome
beveik po krantinčiu vande-
niu. Vienoje vietoje buvome
jėję į uolos išgaubimą, kur
žiūrėjome į išlaukę per krin-
tančio vandens sieną. Man
palydovai sakė, kad aš esu tik
trečias baltasis, kuris bet ka-
da yra šioje vietoje stovėjęs.
Prieš mane čia jau 1954 me-
tais lankėsi vienas vokietis ir

vienas amerikietis, Afrikos
keliautojai.

Vietinių juodukų prietarai ir tikėjimas

Kaip ankščiau jau minėjau,
laukiniai Afrikos juodukai tu-
ri begalę įvairiausių prietarų
ir tiki į įvairiausių stabus bei
burtus. Čia noriu papasakoti
kelis prietarus, kuriuos aš
pats išvydau bei girdėjau ke-
lionės See-Uga-Bli metu.

Be jau minėtųjų “water
people”, kurie saugoja persi-
kėlimo per upę vietą, vande-
nyje dar yra ir “Niege (tariasi
nydzi) People”. Tai esą tikri
gyvi žmonės, kurie verčiasi
žmogudyste vandenyje. Sa-
koma, jei kas nors užrūstina
bet kurį iš Niege's, tai jie, pa-
sinėrę po vandeniu, laukia, kol
jų priešininkas keliasi per
upę, o tada priselinę apver-
čia valtelę upės viduryje ir to
piliečio jau niekas gyvo nebe-
mato. Vienas iš kaimelio gy-
ventojų net man rodė palei
upę suradęs didžiulį kablį, ku-
riuo Niege People mėnamai
užkabinę valteles apverčia.
Man gi atrodė, kad tas įnagis
yra tik didžiulis primityvus
žvejų kablys.

Kad žmonės gali apvirsti be-
sikeldami valtelėmis per srau-
nias ir akmenuotas upes ir pa-
skęsti, net ir be Niege “pagal-
bos”, man atrodė gan logiška,
o be to, gali pasitaikyti ir tai,
kad tokius apvirtusius plauki-
kus krokodilai sudrasko, nes
pagal vietinių pasakojimą jų
visur yra pilna. Man teko
kartą matyti tik mažą, kokį
dviejų pėdų ilgio, krokodiliu-
ką, kuris, vos tik pastebėjęs
mus greitai dūmė į vandenį.

Kitas plačiai paplitęs many-
mas yra tas, kad moterų tarpe
yra raganų, kurios norėdamos
gali pasiversti į plėšrius žvė-
ris. Štai pavyzdžiui gretimame
kaimelyje mums tik ką at-
vykus pasimirė viena mote-
riškė kelias dienas po kūdi-
kio gimdymo. Kadangi jos
ir ankščiau vietiniai nelabai
mėgo, tai po mirties paskleidė
žinią, jog toji moteris buvusi
ragana ir tuoj po gimdymo no-
rėjusi pasiversti į leopardą,
kad galėtų sudraskyti savo
vyro antrąją žmoną (daugpa-
tystė Liberijoje yra praktikuo-
jama, ir tarpe primityvių gy-
ventojų žmonių skaičius daž-
niausiai nusako vyrų turtin-
gumą, — juo daugiau žmonių,
juo jis esąs turtingesnis. Kar-
tais man Monrovijoje tenka
matyti iš krašto vidurio atvy-
kusius “turtuolius” su penkio-
mis ar daugiau žmonų). Bet
taip jai “besikeičiant iš žmo-
gaus į leopardą”, ją užtiko
kita kaimelio ragana. Pagal
vietinių prietarus, tokiu atve-
ju, kai viena ragana pačium-
pa kitą besikeičiančią į žvėrį,
tai kaltininkė turinti atsizadė-
ti savo raganiškų burtų arba
priešingu atveju sunkiai su-
serga ir dažniausiai miršta.
Taip ir ši kartą, pirmoji ra-
gana atsisakiusi atsizadėti sa-
vo burtų, todėl sunkiai susir-
gusi, po kelių dienų mirė.

Perėjūnas

I SUSITIKIMAS SU JUO

... Atsimušdamas tamsoje į žiogrius, aš drąsiai žingsniau purvo klanais nuo vieno lango prie kito, negarsiai barbenau pirštu į stiklus ir šaukiau:

— Priimkite pakeleivį nakvynės!

Atsakydami mane siūsdavo pas kaimynus, į "sueiginę", velniop; iš vieno lango pažadėjo užpiudyti šumimis, iš kito — tyliai, bet iškalbingai pagrūmojo dideliu kumščiu. O kažkokia moteris man šaukė:

— Eik, eik sau, kol dar kailis sveikas! Mano vyras namie...

Aš ją supratau taip: matyt, ji tepriima nakvotojus, kai vyro nėra... Apgailėjęs, kad jis namie, nuėjau prie kito lango.

— Gerieji žmonės! Priimkite pakeleivį nakvynės!

Man maloniai atsakė:

— Keliauk Dievo padedamas — toliau!

Oras buvo biaurus: purškė smulkus, šaltas lietus, purvina žemė buvo išisupusi į neperregimą tamsą. Retkarčiais iš kažkur pūkštelėdavo vėjo gūsis; vėjas tyliai kaukė medžių šakose, šiušeno ant stogų šlapius šiaudus ir kėlė dar daugybę kitokių liūdnu garų, savo graudžia muzika trikdėdamas tamsią nakties tylą. Klausydamiės tos liūdnos preliudijos į rūšėią, rudeniui vadinamą poemą, po pastoge esą žmonės, matyt, buvo blogai nusiteikę ir užtat nepriimdavo manęs nakvynės. Aš ilgai grūmiausi su tuo jų nusištatymu, jie atkakliai man priešinosi ir pagaliau sugriovė mano viltis nakvoti po stogu. Tada aš išėjau iš kaimo į laukus, manydamas, kad čia, gal būt, susirasiu šieno ar šiaudų stirtą, — nors tik atsitiktinai galėjau ją užtikti šitoje tirštoje, sunkioje tamsoje.

Bet va matau, kad už trijų žingsnių nuo manęs stūkso kažkas labai didelis ir dar tamsesnis nei tamsa. Atsigostu, kad čia javų sandėlis. Javų sandėliai statomi ne tiesiai ant žemės, o ant polių ar akmenų; tarp sandėlio grindų ir žemės yra tarpas, kur padorus žmogus gali laisvai išsiti, reikia tik atsugulti kniūpsčiam ir išliužti ten.

Matyti, likimas norėjo, kad šią naktį praleisčiau ne po stogu, o po grindimis. Patenkintas tuo, aš šliaužiau sausa žeme, apgraihomis ieškodamas lygesnės vietos guoliui. Ir staigą tamsoje pasigirsta ramus įspėjamas balsas:

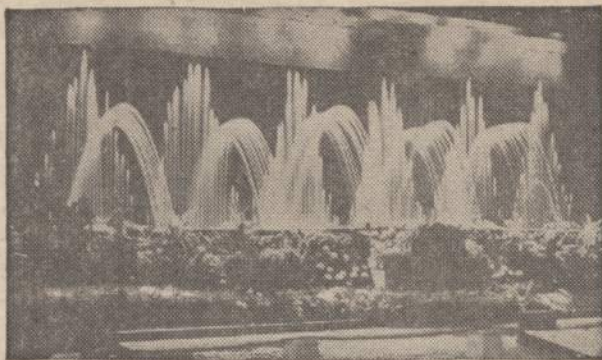
— Taikykite labiau į kairę, gerbiamasis...

Tai buvo iš tikrųjų netikėta.

— Kas čia? — paklausiau

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 24, 1959

VANDENS SOKIS

o kovo 7 iki 15 d. įvyks didelė namų ir gėlių paroda Navy Pier patalpose Chicagoje. Parodą organizuoja Illinois Garden Club.

Be kitokių įvairenybių parodoje galima bus matyti naujausią Europos išradimą, vadinamą "vandens šoki" (Dancing Waters), kur vanduo išdaro įvairiausias fantastiškas formas, spalvas, efektus ir kombinacijas ir atlieka visokius "šokius". Tam dalykui yra pastatyta mašina su 19 motorų, ir ta mašina švirksčia vandenį per daugiau

Paroda bus atidaryta nuo 1 iki 11 val. vakaro šeštadieniais ir sekkaip 4.000 vamzdelių iki 30 ir 40 pėdų aukščio. Dėka elektros, šviesų ir vandens "bendradarbiavimui", gaunami stačiai fantastiški elektai. madieniais ir nuo 2 iki 11 val. vak. nuo pirmad. iki penktadienio.

aš.

— Žmogus... su lazda!..

— Lazdą ir aš turiu...

— O degtukų turi?

— Turiu ir degtukų.

— Tai gerai!

Aš čia nemačiau nieko gero, nes, mano nuomone, gerai galėtų būti tik tada, jei aš turėčiau duonos ir tabako, o ne vien degtukų.

— Tai kaip, kaime nakvynės nepriima? — paklausė nematomas balsas.

— Nepriima, — tariau aš.

— Manęs irgi nepriėmė...

Tai buvo aišku, — jei tik jis prašėsi nakvynės. Bet, galimas daiktas, jis ir visai nesiprašė, o įlindo čia, gal tik norėdamas palaukti patogaus momento kokiai nors rizikingai, nakties priedangos reikalaujančiai operacijai. Tiesa, kiekvienas darbas Dievui patinka, bet aš vis dėlto nusprendžiau tvirtai laikyti rankoje savo lazda.

— Nepriėmė, velniai! — pakartojo balsas. — Avigalviai! Geru oru priima, o šitokiu — nors rėk!

— O kur jūs einate? — paklausiau aš.

— Į... Nikolajevą. O jūs?

Aš pasisakiau, kur.

— Kelionės draugai, vadinas, Nagi, įbrėzkite degtuką, aš užsirūkysiu.

Degtukai buvo atidrekę; aš itin ilgai ir nekantriai brūkščiojau jais per lentas virš galvos. Štai pagaliau plykstelėjo mažutė liepsnelė, — iš tamsos išniro išblyškęs veidas su juoda barzda.

Didelės, protingos akys pašaipiai pažvelgė į mane, paskui iš po ūsų blykstelėjo balti dantys, ir žmogus man tarė:

— Ar norite užsirūkyti?

Degtukas baigė degti. Įbrėžėme antrą ir jo šviesoje dar kartą vienas kitą apžiūrėjome, o paskui mano naktigulto bendras neabejodamas pareiškė:

— Na, mums, atrodo, nėra ko varžytis, — imkite papiroką!

Jo dantyse kyšojo kitas — įsidedamas jis nušviesdavo jam veidą rausva šviesa. Šito žmogaus paakiuose ir ant kaktos daugybė gilių, siaurai išrėžusių raukšlių. Jis apsilvėkęs palaikio vatinio apsiausto likučiais, susijusęs virvele, apsiavęs naginėmis iš vieno odos gabalo — "poršnėmis", kaip jas vadina Dono krašte.

— Maldininkas? — paklausiau aš.

— Pėsčiuoju. O jūs?

— Irgi.

Jis ėmė kuistis, skambtelėjo kažkoks metalinis daiktas, — matyt, arbatinukas, ar katiliukas, neatskiriami šventųjų vietų lankytojo reikmenys; tačiau jo balse neįjautė to laipės pamaldumo atspalvio, kuris visada išduoda maldininką, jo tone neskambėjo maldininkui būtinas vagišiaus saldumas, ir kol kas jo kalboje negirdėjai nei maldingų atodūsių, nei žodžių "iš švento rašto". Aplamai jis nepa-nėšėjo į profesionalą bastūną, besivalkiojantį po šventąsias vietas, į tą blogiausią nesuskaitomos "valkataujančios Rusijos" žmonių rūšį, — blogiausią savo moralinėmis sąvybėmis ir aibe melo bei prietarų, kuriais šio tipo žmonės užkrečia dvasiškai alkaną, trokštantį kaimą. O be to, juk jis eina į Nikolajevą, kur nėra

(Tąsa 8-tam psl.)

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMĄ.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

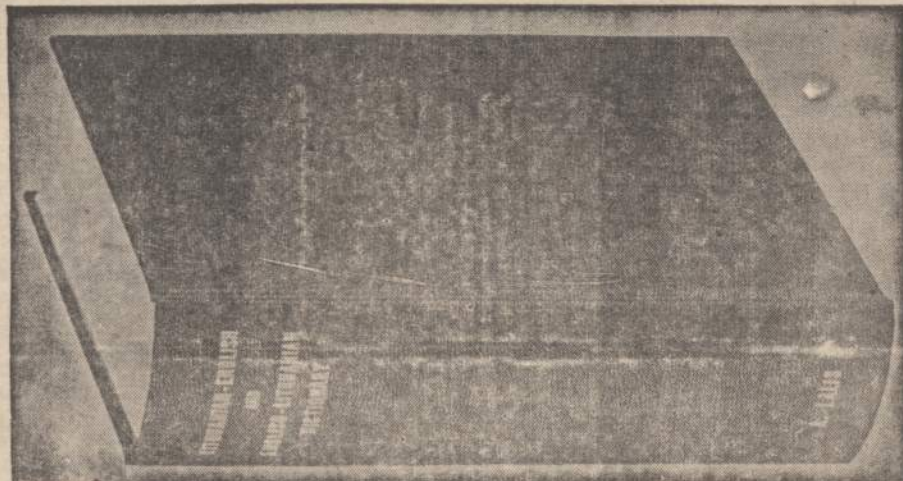
Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

GERIAUSIAS ANGLŲ KALBOS ŽODYNAS

A. Lallo Angliškai-lietuviškas ir Lietuviškai-angliškas žodynas yra plačiausias apimties ir praktiškiausias iš visų iki šio išėjusių žodynų.

Kito tokio plataus ir išsamaus žodyno artimu laiku nenumatoma išleisti. 1256 psl. Abi dalys vienoje knygoje, įrištas stipriuose kietuose viršeliuose Kaina \$14.

Siųskite čekį arba money orderį:

NAUJIENOS, 1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Illinois

(Tęsinys iš 7-to pusl.)

ra relikvijų...

— O iš kur traukiate? — paklausiau aš.

— Iš Astrachanės...

Astrachanėje taip pat nėra relikvijų. Tada aš jį paklausiau:

— Tai jūs traukiate sau "nuo jūrų ligi jūrų", o ne į šventąsias vietas?

— Ir į šventąsias užsuku. Kodėl gi neužėiti į šventąją vietą? Ten visada puikiai maitina... ypač užmezgus intymius santykius su vienuoliais. Jie labai gerbia tokį, kaip aš. Isakijų nes tai pajvairina jų gyvenimą. O kaip jūs į tai žiūrite?

— Nandojuos.

— Sočios vietos. O iš kur keliaujate? Aha! Kelias netrumpas. Įbrėžkite deglūką, — dar parūkysime. Rūkydamas lyg kiek apšyli...

Buvo tikrai šalta: ir nuo vėjo, kuris akiplėšiškai išiverždavo pas mus, ir nuo šlapių drabužių.

— Gal norite valgyti? Aš turiu duonos, bulvių ir dvi keplas varnas... duoti?

— Varną? — smalsiai paklausiau aš.

— Tai jūs jų nevalgote? Be reikalo...

Jis atkišo man didelę žiaurę duonos.

— Varnienos dar nesu ragavęs...

— Šekit, paragaukite. Rudenį ji skani. O, be to, — kur kas maloniau valgyti paties sumėškeriotą varną negu duoną ar lašinius, kuriuos dovanojo tau artimo ranka, iškišdama pro langą savo namų... kuriuos, priėmęs išmalda, visada nori padegti!..

Čia jis kalbėjo pamatuotai, — pamatuotai ir įdomiai. Kad varnos valgomos, aš nebuvo girdėjęs, bet tai manęs nenusutelino: žinojau, kad Odesoje "raklai" žiemą valgo žiurkes, o Rostove — sraigės. Kas gi čia nuostabaus? Net ir paryžiečiai apsupties metu mielai valgydavo visokį šlamštą, o juk esama žmonių, kurie visą gyvenimą yra apsupties būvyje...

— O kaip jūs tas varnas gaudote? — pasiteiravau aš.

— Aišku, ne lurna. Galima jų primušti lazda arba akmeniu, bet geriausia — meškerioti! Reikia priištiti prie ilgos virvelės galo gabaliuką lašinių, mėsos arba duonos plūgtą. Varna pagriebs, praris, na — ir trauk! Paskui, nusukus jai galvą, nupešti, išdarinėti ir, užmoyus ant lazdos, kepti lauze.

— Malonu būtų dabar pasėdėti prie laužo! — atsidusau aš.

Šaltis ėjo vis smarkyn. Atrodė, kad net pats vėjas peršalo: jis taip ligūstai ir drebėdamas cypė, daužėsi į sandėlio sienas. Retkarčiais kartu su juo atskrisdavo šuns staugimas, gūdus kaimo cerkvės varpo skambėjimas. Sunkūs lietaus lašai krito nuo stogo į

šlapią žemę.

— Nuobodų gulėti tylint!.. — tarė mano naktigulto draugas.

— Bet kalbėti — šalta, — pastebėjau aš.

— Tai kiškite liežuvį už ančio, sušils!

— Dėkoju už patarimą...

— Tur būt, drauge eisime?

Mums pakeliui...

— Eikim!

— Tai susipažinkime... aš, sakysime, — bajoras Pavlas

(Tęsinys 9-tam psl.)

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUŠŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS PRITAIKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: kasdien nuo 10 ligi 12 val. iš ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro. Seštadieniais nuo 10 ligi 1 val. Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.
Ofiso telef.: PROspect 8-3229
Rezid. telef.: WALbrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717
DR. S. BIEŽIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8 tikrai antradieniais ir penktadieniais
Trečiad. ir sekmad. ofisas uždarytas
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REPUBLIC 7-7868

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
CHICAGO, ILL.
Telefonai:
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo 1-4 ir 7-9. Antrad. nuo 1-5. Trečiad. ir Seštadienį tikrai susitarus

DR. JONAS G. BYLA
nervų-smegenų ligos, chirurgija
DR. K. NASVYTIS
NERVŲ LIGOS
104 SO. MICHIGAN AVE.
Kambarys 615
FRontier 6-0304 — RANDolph 6-1190
(Rez. tel.: Batavia, Ill. 4287-M-1)
Konsultacija tik susitarus.

Ofiso telef.: VIRginia 7-0036
Rezidencijos: BEVERly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro. Seštadieniais nuo 2 iki 4 po pietų. Trečiadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: HE 4-1414; rez.: RE 7-6867
DR. BR. GAŽIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietų kasdien. Seštadieniais 1-4 val. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. GARUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Vidaus ir vaikų ligos
2423 WEST 63rd STREET
Val.: kasdien nuo 6-8 val. vakaro. Seštad. nuo 12:30-2:30 val. popiet. Trečiad. ir kitu laiku tik susitarus.
Telef. ofiso: WA 5-2017
Res.: PR 8-4255

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 1-4 po pietų ir 6-8 vakaro. Trečiad. ir seštad. uždaryta.
Ofiso tel.: PORTsmouth 7-6000
Rezid. tel.: REPUBLIC 7-9199

GRovehill 6-1595
Dr. Aldona A. Juska
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius ir seštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Ofiso ir buto tel.: OLYmpic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 SO 49th CT., CICERO
Kasdien 10-12 ir 4-7 val. Trečiad. ir seštad. tik 10-12 val.

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro. Trečiadieniais uždaryta. Seštadieniais 12-4 val.

Ofiso telefonas: LAfayette 3-3210
Jei neatsiliepia šaukite KEEdzie 3-2868
Dr. Emily V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
4144 SO. ARCHER AVENUE
Val. kasdien po pietų nuo 12-2:30
Daily afternoons
Vakarais: pirmad., antrad., ketv. nuo 6-9. Trečiadieniais tik susitarus.

Tel. ofiso: HE 4-1202; rez. PR 6-4732
DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2454 W. 71st ST. (71st ir Campbell)
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet, antrad. ir penktad. 5-8 val. vak. Neradus, skambinti mano asistentui
DR. V. REKLYS, tel.: RE 7-2806

Ofiso tel.: HE 4-1818 arba RE 7-9700
Rezidencijos: PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietų. Seštad. nuo 9-11 val. ryto ir nuo 2-4 val. po pietų. Trečiadieniais uždaryta.

Dr. Juozas PAUKŠTYS
DANTŲ GYDYTOJAS
4253 ARCHER AVENUE
(įėjimas iš Whipple St.)
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 p. p. 7-9 p. m. Seštadieniais 10-12. Trečiadieniais uždaryta.
Telef.: LA 3-4949 — namu CE 3-7786

DR. M. STRIKOL
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Valandos tik susitarus.
PROspect 6-1930

Telef. ofiso: CLiffsaide 4-7896
Rezidencijos: WALbrook 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampus 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų. Seštadieniais 2-6 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos
OFISAS: 5100 SO. WESTERN AVE.
Tel.: PROspect 8-1223 arba TR 3-5577
Ofiso val.: pirmad. 8-10 val. vakaro, antrad., trečiad. ir penktad. 6-9 v. v., seštadieniais 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2458 WEST 71 STREET
Kampus 71 ir Campbell Ave.
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
Rezid. telef.: GIBson 8-6195
Valandos kasdien nuo 2:00 v. p. p. iki 4:00 v. p. p. ir nuo 6:00 val. vak. iki 8:00 v. v. Trečiad. ir seštad. uždaryta.

C. Z. VEZELIS
DANTŲ GYDYTOJAS
4645 S. ASHLAND AVE. YA 7-2244
Val.: nuo 9 iki 12, nuo 1 iki 5, nuo 6 iki 8. Trečiadieniais uždaryta

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez.: PR 6-4250
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampus Halsted ir 31os gatvių)
Priėmimo val.: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Seštad. 1-4 val. po pietų. Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta.

Tel. off.: FR 2-4841, 9 A.M.—5 P.M.
Tel. res.: AV 3-2627, 5:30 P.M. iki 9:00
Dr. Justina ŽIRGULIS
Specialybė įvairios nervų ir proto ligos—vaikų ir suaugusių.
PITTSFIELD BUILDING, Kamb. 621
55 E. Washington St., Chicago 2, Ill.
Priėmimas tik pagal susitarimą.

P. ŠILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDAŠ-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Bاندازai, Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Seštadieniais 9-1
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB
2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill
Tel.: PROspect 6-5084

STANKUS
Construction Co.
Atlieka statybos planavimo darbus gyvenamųjų ir prekybos pastatų.
Jūsų pasirinkimui turime virš 300 standartinių projektų.
Ofiso ir namų telefonas:
PROspect 8-2013
7403 So. Western Ave.
CHICAGO 36, ILL.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

LIETUVIAI AKIŲ GYJYTOJAI
Dr. Ant. Rudokas, Opt.
4455 SO. CALIFORNIA YA 7-7381
Tikrma akis ir pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
VAL.: 10 ryto iki 8 vak. (trečiadienį uždaryta), seštad. 10 ryto iki 3 p. d.

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YARds 7-1829
Pritaiko Akinius Kreivas Akis Ištaiso Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8. Treč. uždaryta. Penkt. ir seštad. 10-2 val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

Dr. Kazimieras
MICHEL
Optometristas-Orthoptistas
Gydo nusilpusias ir nervuotas akis. Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius. Išgydo kreivas akis be operacijos. Įdeda netikrą — artificialę akį pagal sveiką. Tikrina klausą ir pagelbsti negirdintiems. Praktikuoja per 39 metus. Kalba lietuviškai.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonas: YARds 7-6616
Išvyko į Phoenix, Arizona. Grįš 1959 m. vasario 16 d.

DR. S. VAITUSH, Opt.
Palengvins akių įtempimą, kuris esti priežastimi galvo, skaudėjimo, svaigimo arba aptemimo, nervuotumo, skaudėjimo, akių karščio. Atitaisau trumparegystę ir toliaregystę. Prirengiu teisingai akinius. Visuose atsitikimuose egzaminavimai daroma su elektra, parodančia mažiausias klaidas. Speciali atyda kreipiamas į mokyklos vaikus.
VALANDOS:
Nuo 10:30 ryto iki 7:00 vakaro. Seštadieniais iki 4 val. vakaro. Trečiadienį ir sekmad. uždaryta.
4712 S. ASHLAND AVE.
YARds 7-1373

NEMOKAMA
TAISYMO GARANTIJA
televizijoms pirktoms pas mus
Priimam senas • Duodam išsimokėtinai.
J. G. Television Co., 2512 W. 47 St.
FRontier 6-1998
Atdadą kasdien. Sekmad. uždaryta.

IS TOLI AR IS ARTI PIGIAI
PERKRAUSTAU
(MOVING)
BALDUS IR ĮVAIRIUS DAIKTUS
Perkraustymas saugus, greitas ir tvarkingas. Viskas apdrausta.
ANTANAS VILIMAS
3415 So. Litanica Avė.
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: FRontier 6-1882

SOPHIE BARCUS
RADIJO VALANDA
Visi programai iš WOPA,
1490 kil. AM 102-7 FM
Kasdien: nuo pirmadienio iki penktadienio 10-11 val. ryto
Seštadienį ir sekmadienį nuo 8:30 iki 9:30 v. ryto
VAKARUSKOS: pirmad. 7 val. v.
Tel.: HEMlock 4-2413
7159 S. MAPLEWOOD AVE.
Chicago 29, Illinois

Skelbkitės "N-nose"
8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
SATURDAY, JANUARY 24, 1959

(Atkelta iš 4-to psl.)

Vyriški raganiai yra vadina- mi "Country Devils", ir jie dažniai žmonių tarpe vaikšto beždžionės kailiais apsirengę, veidus prisidengę iš juodo medžio drožtėmis kaukėmis. Pa- prastai tie "Country Devils" baltiesiems yra nekenksmingi, bet vietiniai jų labai bijo ir, kai "velnias" ateina į kaimelį dienos metu, visi vietiniai iš- sislapsto savo pirkelėse. Va- kare arba nakties metu, jei "velnias" ateina į kaimelį, jis esąs nepavojingas ir ateina dažniausiai žmonių palinks- minti bei prie bubnų muzikos pašokti.

Taip man besant See-Uga- Bli kaimelyje vieną vakarą at- silankė "velnias". Kadangi mudu su savimi turėjome ga- lingas kerosino lempas, tai Old Man Willie prašė vieną lempą paskolinti, kad "vel- nias" galėtų prie geros švie- sos pašokti. Sutikome jam lempą duoti tik su sąlyga, kad ir mes galėtume to jo šokio pažiūrėti. Old Man Willie su- tikto, ir taip kelias valandas mes žiūrėjome, kaip "velnias" šoko į taktą bubnų mušimo.

Laiks nuo laiko, kai "vel- nias" išėjo, tai šoko vadi- namosios "Gri-Gri Bush Girls", apie kurias tuojau nuodugniau papasakosiu. "Velnio" šokis ir apsirengimas buvo labai įdomus. Gaila tik, kad su sa- vimi neturėjome foto aparatui lempučių, tai negalėjau pasi- daryti nuotraukų atminimui.

Krašte veikia daug įvairiau- sių vietinių organizacijų, ku- rios yra vadinamos "Socie- ties". Tų "societies" esama įvairių: "Leopard society" — yra žiauri draugija, kuri gali žudyti žmones religiniais su- meliniais, ir jų aukos papras- tai suraizomos leopardo na- gais, nuo ko ir yra kilęs tas jų vardas; "snake society" — tai yra viena tik vyrų draugija, kurios nariai žino kaip reikia žmones gydyti, daugiausia bur- tais, nuo visokiausių gyvačių įkandimų; "Gri-Gri bush so- ciety" — kaip jau minėjau yra labiausiai krašte paplitusi jau- nų nevedusių mergaičių drau- gija. Kitos įvairiausios "socie- ties" yra labai paslaptingos ir apie jų veikimą draudžiama kitiems pasakoti, tad sunku buvo man dar iki šiol bet ką apie jas sužinoti.

"Gri-Gri Bush Society", kaip jau minėjau, yra jaunų neve- dusių merginų draugija, į ku- rią priimamos merginos nuo dvylikos metų amžiaus. Jos paprastai gyvena atskirai nuo kaimo atitvertame plote, kelių senų moterų priežiūroje. Į tą atitvertą rajoną nė vienas vy- ras neįleidžiamas. Merginos vaikšto pusnuogės, išsidažu- sios baltu moliu, tuo pažymė- damos, kad priklauso prie "Gri-Gri bush society".

Tam "Gri-Gri bush" mer- ginos paprastai išbūna kelis metus. Ten jos išmoksta viri- mo amato, vaikų priežiūros bei kitokių namų bei šeimos apy- vokos reikalų, o po to jau jas

Prezidentas Eisenhower per televiziją ir radiją apeliuoja į Ame- rikos žmones, kad jie priešintusi užinteresuotoms grupėms, kurios bando padidinti federalinės valdžios išlaidas.

galima pirkti sau už žmonas. Laiks nuo laiko "Gri-Gri bush" merginos ateina ir į miestelį ar kaimelį, bet tokiu atveju jos visada prisilaiko savose gru- pėse ir vakarais dažnai pa- linksmina gyventojus įvairiais šokiais. Kai visi kaimelio gy- ventojai, įskaitant ir "Velnius", šoka į paprastų bubnų taktą, tai "Gri-Gri bush" merginos šoka į taktą muzikos instru- mentų, pagamintų iš želvės (turtle) kiaušo. Turiu pasaky- ti, toji želvės kiaušo muzika yra labai savotiška ir įdomi. Norėjau ir aš nusipirkti tuos kelis kiaušus atsiminimui, bet nepavyko, nes tai esanti ne- parduodama "society" nuosa- vybė.

Lietuviškoji spauda Afrikoje

Po dienos tyrinėjimų ir ke- lionių, vakare susėdavome prie lempos knygu bei laik- raščių paskaityti. Mano drau- gas olandas skaitydavo iš na- mų gautus olandiškus laik- raščius, o aš lietuviškus. Prieš pat išskrendant iš Monrovijos man buvo atėjusi siunta lie- tuviškų laikraščių iš čikagie- čio p. P. Gudo, kuris laiks nuo laiko pasirūpina, kad aš bū- damas Afrikoje, nenuautė- čiau. Taip tai atsivežiau jo siųstus laikraščius ir kartu re- guliariai mane pasiekiančias "Naujienas" į šį Afrikos už- kaimį ir praleidau ilgus va- karus beskaitydamas lietuviš- kas žinias bei Amerikos kas- dienybės. Nors laikraščiai siųsti paprastu paštu ir eina apie du mėnesius į Liberiją, bet man, atitrukusiam nuo lie- tuvių, jie yra labai malonūs, ir žinios, nors pavėluotos, bet yra nepaprastai mielos. Mon- rovijoje dabar būdamas jau reguliariai gaunu "Naujienas", "Sandarą", "Mūsų Vytį", "Ka- rių", "Lietuvių Dienas" ir "Li- tuanus", kitus gi laikraščius laiks nuo laiko prisiunčia ma- no Amerikoje likę prieteliai, kuriems už tai esu nepaprastai dėkingas.

Čikagoje gyvendamas per- skaitytus lietuviškus laikraš- čius mesdavau laukan, čia gi juos visus renku į krūvą, ir

kai jau turiu didelį glėbį, su- pakavęs persiunčiu į Freetown miestą, esantį Britų Sierra Leone kolonijoje. Tenai prieš kelis mėnesius viešėdamas vi- siškai netikėtai susipažinau su vienu tremtiniu lietuviu, kurs Lietuvą aplėdo 1940 metais ir iki šio laiko neturėjo beveik jokio ryšio su lietuviais, bei negaudavo lietuviškos spau- dos. Dabar aš pasistengiu, kad mano gausus lietuviškų laikraščių lobynas ir jį regu- liariai pasiektų. Taip pat ne- sentai sužinojau, kad ir pačio- je Liberijoje, krašto viduryje esančioje vjenoje ligoninėje, dirba lietuvaite gailėstingoji sesuo, tai gal ir jai bus įdomu gauti lietuviškų laikraščių.

Kol žmogus esi tarp lie- tuvių, tai savoji spauda neatro- do tokia svarbi ir brangi, bet kai lik atitruksti nuo tautiš- kojo kamieno, tai tik tada įvertini lietuviškos spaudos vertingumą.

Apsilankymas švedų stovykloje

Liberija, nors ir mažai dar ištirtas kraštas, bet yra žino- ma, kad gamtos turtais yra gausiai apdovanotas. Čia yra aukso, deimantų, aluminijaus, vario ir ypač gausūs geležies rūdos sluogsniai. Netoliese mūsų tyrinėjamos vietos yra įsteigta maža stovyklėlė, kur švedų geologai tiria geležies rūdos klodus. Anot jų suradi- nių, daugelyje vietų rūda sie- kia net iki 70% grynumo, kas reiškia, kad yra viena iš šva-

riausių randamų bet kur pa- saulyje. Iki šiol švariausi rū- dos klodai berods yra švedi- jos šiaurinėje dalyje, kur gry- numas siekdavo iki 68%, čia gi Liberijos rūda pasižymi dar net didesniu grynumu. Šioji švedų kompanija, vadinama LAMCO (Liberian-American-Swedish Minerals Company) tikisi surasti didžiulius rūdos klodus, kuriuos būtų galima eksploatuoti.

Prieš apleisdamas švento Jono upės krioklius, aš su savo olandu matininku nutariau pas švedus apsilankyti, nors tai ir reišė ekstrą vienos die- nės kelionę pėsčiomis. Sek- madienį nuėjė suradome sep- tynis švedų geologus, įsikūru- sius gan gražioje ir patogioje stovyklėlėje. Jie yra pasista- tę iš aluminijaus lakštų na- mielius ir visą aprūpinimą gau- na helikopteriais - malūnspar- niais.

Greit su švedais susipažino- mē, susidraugavome. Pasili- komė pas juos ir nakvynei, bet kadangi ekstrą vietos name- liuose mums neturėjo, tai ga- vomė nakvoti kariškoje pala- pinėje. Po vakarienės susėdė prie kavos ir alaus draugiškai išsikalbėjome. Kiek vėliau švedai ėmė dainuoti savo dai- nas, ir tiek išismagiūno, kad jų tarpe esąs daktaras atsinešė gitarą ir bendrai visi dainavo- me švediškas, vokiškas, angliš- kas ir amerikoniškas daineles net iki vidurnakčio.

Iš čia, maloniai pasisvečia- vęs, jau sekančią dieną pa- traukiau į mūsų "aerodromė- lį", kur po pietų atskrido ma- nęs paimti lėktuvas ir parga- beno atgal į Monroviją. Nuo civilizacijos atsiskyres išbu- vau dešimt dienų Afrikos miškuose, bet tas laikas taip greitai ir įdomiai prabėgo, kad nė nepajutau. Dešimt prie- švento Jono upės Liberijoje praleistų dienų džiunglių per- gyvenimai ilgai pasiliks mano atmintyje, juo labiau, kad tuos pergyvenimus ir įgytus iš- pūdžius primins ir gausus pas- sivežtų nuotraukų pluoštas.

Apie kitus Afrikos išpūdžius bandomsi parašyti vėliau, gi šiam kartui viso geriausio.

— Nori išeiti, Marija. Kas nepatinka pas mus? — klausia ponitė tarnaitės.

— Ponios suknelės man perplačios...

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVĖLU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šlaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Sambi Sviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavolienė
Mezžiagą siūsta: 1906 S. 48th Ct., Cicero, Ill.

METAI

NR. 4 (33)

Kartų konfliktai ir organizacijos

VANDA GEGEVICIŲTĖ

Kiekvienas asmuo savo gyvenimo laikotarpyje turi pereiti skirtingą ir vis didėjantį metų skaičių. Kiekvienai naujai metai suteikia naujų biologinių ir intelektualinių ypatybių, kurios gyvenimo progresijoje yra ne tik universalinės ir biologiniai išsivysčiusios, bet kartu ir kultūriniai pagrįstos. Biologinis brendimo ir senėjimo vyksmas kiekvienoje tautoje yra apsprendžiamas kultūrinio požiūriu ir kiekvienoje tautoje ar tautelėje mūsų kategorijos yra charakteringai atžymėtos pagal kultūros tradicijas. Socialinio gyvenimo pareikalavimai mažiau ar daugiau nustato tas kultūrinės tradicijas, o žmogaus lanksti prigimtis, istoriniai įvykiai ir gyventojų skaičiaus pasikeitimai prisideda prie kultūrinių tradicijų pasikeitimo.

Kiekvienos tautos vienas iš svarbiausių tikslų yra tęsti savo egzistenciją, nepaisant visų kitimų. Tuomet kiekvienas individas tampa atsakingas ne tik sau, bet ir savo tautai. Tačiau prieš atsižvelgiant į tautą ar tautiškumą, tenka pastebėti, kad kiekviename gyvenimo momente individas veikia kokioje nors socialinėje rolėje su kitais žmonėmis ir jis yra socialinės santvarkos priverstas elgtis taip, kad būtų užtikrintas socialinio gyvenimo tęstinumas. Pagal kiekvieno amžiaus kategoriją yra uždėti skirtingi reikalavimai, kurie yra perleidžiami su pasikeitimais iš kartos į kartą per socializavimo ir mokymosi vyksmą. Kiekviena karta yra paliesta skirtingos aplinkos, tuo išvystydama skirtingas ir tam laikotarpiui tipiškas generacines asmenybes.

Sociologai ir psichologai jau yra priėję išvadą, kad skirtingos kartos yra atskiros kultūrinės grupės, turinčios skirtingas vertybes ir tradicijas. Problema iškyla tada, kai labai skirtingos aplinkos paveiktos kartos, t. y., kartos, turinčios skirtingas perspektyvas, ir kolegizuoja tame pačiame laikotarpyje. Amerikoje nepaprastai greitai gyvenimo progresas ir tuo pačiu socialinis kitimas vis daugiau ir daugiau skiria tas kartas. Tad tėvų ir vaikų konfliktai didėja.

Šeima moderniam amžiuje nebeduoda vaikui to, ką jis pats gali gauti per televiziją, radio, mokyklą ir t. t. Jaunoji karta vis daugiau ir dau-

giau prasiveržia į mokslus, negu senoji. Taip pat dažni nauji pažengimai mokslų šakose padaro jaunuolius pranašesnius už senuosius.

Kompeticija tarp kartų pasidaro neįmanoma ir neįdomi jaunesiems. Jie ieško savo status quo bendraamžių tarpe — organizacijose. Senesnioji karta, nors ir bando vytis jaunuosius, tačiau neįstengia: senesnio amžiaus žmonėms sunkiau išmokyti ką nors naujo, nes, pirmiau išmokstant, jiems reikia perorganizuoti senus, jau pasidariusius automatinius, metodus. Be to, daugumo gabumų kreivė, peržengus dvidešimtuosius metus, jau nebekyla staigiai aukštyn, bet laikosi vienoje vietoje ir paskui pamažu pradeda lipkti žemyn.

Senesnės kartos senatvės pajutimas ir neturėjimas savo seno statuso, kaip yra įvykę daugumai lietuvių išėvių, kuriuo jie galėtų kompensuotis, priverčia juos stengtis laikytis kiek galint vienodesnę aplinką. Taip jie apsaugoja savo asmenybės branduolį — ego nuo dizorganizacijos. Tuo tarpu jaunoji karta su ateitimi priešakyje nori sukurti ką nors savo ir, siekdami mokslo, automatiškai yra paliečiami naujos kultūros ir progreso daug daugiau, negu senoji karta. Jaunųjų asmenybės vystydamos plečiasi, vis priimdamos ir internalizuodamos kiek tik aprėpdamos tą aplinką — senosios kartos asmenybės siaurėja ir vengia tos sparciai kintančios aplinkos. Taip gaunasi platus tarpekis tarp dviejų kartų.

Lietuvių ateivių būklė Amerikoje ypatingai turėtų išryškinti tą kartų konfliktą, nes jaunimas ne tik vystosi skirtingoje nuo tėvų aplinkoje, bet namų ir mokyklos atmosfera ne retai yra viena kitai priešingos ir neduoda vaiko asmenybei to labai reikalingo nuoseklaus pagrindo.

Tačiau lietuvių tarpe nėra daug schizofrenikų*), ir tas kartų tarpelis jau nėra taip labai ryškus, nes lietuviškos jaunimo organizacijos sušvelnina tuos konfliktus. Organizacijos suveda tas dvi priešingas aplinkas į nuoseklų dviejų kultūrų sintezės kelią. Čia jaunimas turi progos suprasti ir

*) Senojoje lietuvių emigracijoje, mūsų žiniomis, kaip tik jų buvo neproporcingai daug, o maniškų — depresyvių psichotikų — mažai.

M. Ž. Red. pastaba.

paprasti savo asmenybės prad-
praeiti ir tuo pačiu sąmoningai
peprasti savo asmenybės prad-
menis, kuriuos įgavo šeimoje
ir kurie skiriasi nuo Amerikos
kultūros. Tik taip įsisąmoninę
savo padėtį, jie gali toliau vy-
styti ir formuoti skirtingoje
nuo šeimos atmosferoje ir ne-
tapti sužalotomis dvilypėmis
(schizoid) asmenybėmis, arba
persiimančiomis naują kultū-
rą, neatsižvelgiant į jos vertę.

Organizacijos taip pat su-
teikia progą jaunimui saugiai
pereiti per homogenišką (be-
draamžių tarpe) socializavimo
vyksmą, padedant jaunesiems
surasti asmenybių bendrumus
ir panašius tikslus, kurie veda
prie taip reikalingo grupinio
solidarumo jausmo. Šio soli-
darumo pagalba kompeticijos
įtampa tarp individų yra pa-
lengvinama ir net tampa įran-
kiu, kuris padeda surasti as-
menybės ypatumas ir status
quo. Tad individas tampa sa-
varankiška ir pilna asmenybe
tik tada, kai šeimos heteroge-
niškas socializavimo procesas
yra papildomas homogenišku
— grupiniu bendravimu, ku-
riame organizacijos atlieka
labai svarbią funkciją. Ta-
čiau reikia suprasti, kad tik
tos organizacijos, kurios pri-
pažįsta dviejų kultūrų sinte-
zės kelią, tampa geros tarp-
ninkės ir neleidžia dideliems
generaciniams konfliktams už-
simegzti bei jaunosioms kar-
toms greitai nutausti.

IŠ ARTI IR IŠ TOLI

Santaros studijų dienomis
sausio 31 — vasario 1 d. d.,
Clevelande, Čiurlionio namuo-
se oficialus suvažiavimo ati-
darymas įvyks šeštadienio ry-
tą, po kurio seks "Santaros
reikalai" — pasikalbėjimas or-
ganizacinės metodikos klau-
simais ir *Juliaus Smulskio* pas-
kaita "Mūsų liberalinė partija
ir jos problemos".

Po pietų *Juliaus Slavėno*
paskaita, po kurios vyks dis-
kusijos, tema: "Humanitari-
nių, griežtųjų mokslų įtampa,
jos problemos ir jos įtaka į or-
ganizaciją — V. Gegevičiūtė,
V. Eikinas, C. Melsbarchas ir
R. Vaitys. Moderuoja R. Mie-
želis.

Vakare jaunimui rengiamas
pasilinksminimas.

Sekmadienio rytą *Alg. Mac-
kaus* paskaita, o po pietų —
literatūrinė popietė dalyvau-
jant *M. Matiškiui* ir *Alg.
Mackui*.

Sausio 16 d. Jaunimo cen-
tre, įvykusiam *Studentų San-
taros Chicago skyriaus* susi-
rinkime, kolegė *Vanda Gege-
vičiūtė* skaitė paskaitą "Libe-
ralizmo tikslas ir metodika
dvidešimtam amžiuje". Pre-
legentė paminėjo, kad libera-
lizmo funkcija yra surasti
efektyvų santykį tarp senos
stabilizuojančios jėgos ir nau-
jos dinamiškos "nors pats li-
beralizmas ir neišsiskiria rei-
kalo perorganizuoti seną ir

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, JANUARY 24, 1959

sujungt su nauju, bet naujo at-
siradimas reikalaujantis persi-
orientavimo, duoda sąvoką li-
beralizmui". Prelegentės žo-
džiais "mokslas, o ypatingai
socialiniai mokslai padaro
žmogaus orientacijos rėmą li-
beraliu ir ta prasme, kad indi-
vidas neturi nusistatymų ar
prietarų, kurie yra nepagrįsti
faktais ar racionalių galvoji-
mu".

Paskaita atidžiai susirinku-
siųjų išklaudyta, sulaukė gy-
vų diskusijų.

Antroje dalyje buvo juostoje
perduota ištrauka iš *M. Kati-
liškio* knygos "Išėjusiems ne-
gryžti", kurią skaitė pats au-
torius *M. Katiliškis*.

Po programos buvo persi-
kelta pas *Ziną Klioviškytę*
linksmom, jaukiom šeimyni-
nėm vaišėm.

*Sviesos - Santaros Užgavė-
nių balius* įvyks vasario mėn.
9 d. Western Ballroom salėje,
3504 S. Western ave.

D. Bglaitienė ir *G. Narienė*
Margučio radijo sekmadieni-
nėje "Pelkių žvirblis" progra-
moje tvarko vaikų radijo va-
landėles, o *Z. Katiliškienė* ir
D. Mackuvienė — suaugusių.
Ateinanti sekmadienį — sau-
sio 25 d. programoje aktorius
Alf. Brinka skaitys *K. Bradūno*
poeziją iš jo knygos "Morenų
ugny".

LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOS TALKA

Lietuvių Enciklopedijos Leidykla
skelbia paskutinę Lietuvių Enciklope-
dijos Talką nuo 1958 m. spalio 15 d.
iki 1959 m. balandžio 15 d. Tarkos
metu naujai L. E. užsisakiusieji gaus
dovanų knygomis.

Užsisakę L. E. nuo 1958 m. gruodžio
15 d. iki 1959 m. vasario 15 d. gaus
pilną V. Krėvės Raštų rinkinį (6 tt.).
Ir visi tie, kurie užsisakys nuo 1959
m. vasario 15 d. iki 1959 m. balandžio
15 d., gaus Lietuvos žemėlapi ir Jono
Balio Lietuvių Dainos Amerikoje.

Išėjusius L. E. 15 tomų naujieji pre-
numeratoriai gaus išsimokėjimui jų
pageidautomis sąlygomis, o už naujai
išeinančius toms, kurių bus dar 12-
13 tt., moka už kiekvieną išeinantį
tomą. Vieno tomo kaina JAV \$7.75,
visur kitur — \$8.00.

Lietuvių Enciklopedijos leidimas
nėra kieno nors asmeninis reikalas,
bet visų lietuvių sutelktinių pastangų
vaisius, nors, deja, tik laisvame pa-
saulyje gyvenančių lietuvių pastangos
už savo kultūrą ir lietuviškumo išlai-
kymą, šiandien tapęs ir besąlyginis
laisvimo kovos dalimi. Šiandien jau
jokia paslaptis, kad pradėjus leisti
išsibarsčiusiems pasaulyje lietuviams
L. E., Maskva susirūpino, ją puolė ir
iškoneveikė, o norėdama nuraminti
okupuotą Lietuvą suteikė jai teisę iš-
leisti susovietintą enciklopediją lie-
tuviškai. Tą pažadą davė vien tik lie-
tuviams, bet, kaip įprasta, pažadas
liko pažadu ir Lietuvoje turėjusi pa-
sirodyti sovietiška enciklopedija jau
numarinta Maskvos okupacinėje cen-
zūroje. Šis Maskvos rūpestis ir nuo-
latis L. E. puolimas rodo, kokią mil-
žiniškai lietuvišką darbą šiandien mes
išėviui atliekame. Ir tikrai mes ja
galime didžiūti, nes tik vieni lietu-
viai, išsiblaškę po visą laisvą pasaulį,
leidžia bendrąją enciklopediją su gau-
sia lituanistika. Kito tokio atsitikimo
dar nėra pasaulyje. Mes darbę dau-
giau kaip įpusėjome, tikime ir iki
galo ištesėti.

Mielas Lietuvi, mes kviečiame Tave
įsijungti į L. E. prenumeratorių eiles
ir tuo pačiu būti mūsų pradėtojo dar-
bo dalininku. L. E. leidžiamie visi su-
telktiniais pastangomis, ją leidžiamie
visi bendra talka. Todėl ir ją baigus,
visas mūsų pasididžiavimas ir būsimų
kartų įvertinimas priklausys visiems:
leidėjams, redaktoriams, talkininkams
ir prenumeratoriams.

Laukiame atsiliepiant.

Lietuvių Enciklopedija
265 C. Street
So. Boston 27, Mass.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Ignatjevas Promtovas...

Prisistačiau ir aš.

— Na tai taip! Dabar paklausi: kas jus atvedė į tą kelią? Silpnybė prie degtinės, ar ką?

— Nuobodus gyvenimas...

— Ir tas gali būti... O ar jūs esate girdėjęs apie vieną tokį senato leidinį — "žinios apie teistumą"?

— Girdėjau...

— Jūsų vardas ten išspausdintas?

— Manęs tuo metu dar niekas niekur nespausdindavo, šitai jam ir pareiškiau.

— Mano irgi neišspausdintas...

— Be jūs tikitės?

— Viskas Dievo rankose!

— Jūs, pasirodo, — linksmas žmogus.

— Ko gi dejuoti?!

— Ne kiekvienas, būdamas jūsų vietoje, šitaip kalbėtų, — paabejojau aš jo žodžių nuosirdumu.

— Vieta — šlapia ir šalta, bet juk išaušus ji pasikeis. Patekęs saulė — juk gi patekęs? Tada mudu iš čia išlįsime ir gersim arbatą, pavalgysime, sušilsime... Negi blogai?

— Gerai! — pritariau aš.

— Na štai matote! Kiekvienas blogumas turi savo gerąją pusę...

— Kiekvienas gerumas — blogai...

— Amen! — diakono balsu susuko Promtovas.

Dievaži, su juo smagu! Aš apgailestavau, kad negaliu matyti jo veido, kuris, sprendžiant iš turtingų balso intonacijų, turėjo būti labai išraiškus. Mudu ilgai šnekėjome apie visokius niekus, slėpdami už jų abipusį norą arčiau pažinti vienas kitą, ir aš širdyje gėrėjausi jo miklumu, kaip jis, nutyldams apie save, vertė jam viską išsipasakoti.

Mums besikalbant, liovėsi lije, tamsa pamazėle ėmė tirpti; rytuose, švelniai spindėdamas, jau išidėgė apybrauvis aušros ruožas. Beauštant padvelkė ir rytmečio vėsa — maloni ir gaivinanči tada, kai ji užtinka žmogų apsvilkusį sausais ir šiltais drabužiais.

— Ar nerastume čia ko nors lauzui? — paklausė Promtovas.

Repečkiodami žeme, paieškojome, bet nieko neradome. Tada nusprendėme atplėšti kažkokią lentą, nelabai tvirtai prikaltą savo vietoje. Atplėšę suskaldėme ją į šipulius. Paskui Promtovas pasiūlė pamėginti, ar nebūtų galima pragremžti sandėlio grindyse skylę ir tuo būdu prisileisti grūdų, nes išvirti vandenyje rugiai esti geras valgis. Aš protestavau, pareikšdamas, kad taip netinka: norėdami pasiimti porą ar trejetą svarų, mudu išleisime iš sandėlio keletą pūdų rugių.

— O kām jums tuo rūpin-

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

— SATURDAY, JANUARY 24, 1959

Kubos revoliucionierė Vilma Espin (dešinėje) paskelbė, jog jinai ištekes už Raulo Castro (kairėje), kuris yra sukiltėlių vado, Fidel Castro brolio.

niai? — paklausė Promtovas.

— Reikia, esu girdėjęs, gerbti svetimą nuosavybę...

— Reikia, gerbiamasis, tik tada, kai turi savo! Ir reikia tik todėl, kad visiems kitiems ji — svetima...

Aš nutilau, širdyje galvodamas, kad šis žmogus nuosavybės klausimu turi būti kraštutinis liberalas ir kad maloni pažintis su juo turi ir tam tikrų nepatogumų.

Pasirodė saulė, linksma, skaisči. Zydri padangės lopi-

niai žvelgė pro suplyšusius debesis, palengva ir alsiai plaukiančius į šiaurę. Visur blizgėjo lietaus lašai. Aš ir Promtovas išlindome iš posandėlio ir patraukėme laukais per ražienas į žalią vingiuotą medžių juostą tolimoje.

— Ten — upė, — tarė mano pažįstamas.

Aš žiūrėjau į jį, galvodamas, kad jis jau turi per keturiasdešimt metų ir kad gyve-

nimas jam buvo ne juoda... akys, tamsios ir giliai įdubusios, žibėjo ramiai ir su pasitikėjimu, o truputį jas primerkus, veidas įgaudavo vylingą ir šaltą išraišką. Iš tvirto ir spartaus žingsnio, iš odinės kuprinės, patogiai pritaikytos ant nugaros, iš visos jo figūros buvo matyti valkalto gyvenimo įprotis, vilko patietis ir lapės sumanumas.

— Žygiuosime šitaip, — kalbėjo jis: — tuoj už upės, maždaug už kokių šešių varstų, yra Manžeļejos kaimas, o nuo jo tiesus kelias į Naująją Pragę. Aplink šią mestuką gyvena štundistai, baptistai ir kiltokie svajotojai muzikėliai... Jie nuostabiai valgydina, jei tik jiems ką džiaugsmingo pameluoja. Tik apie šventraštį su jais — nė žodelio! Šventraštyje jie patys kaip namie... (Bus daugiau)

"NAUJIENOS" KIEKVIENO DARBO ŽMOGAUS DRAUGAS IR BICIJULIS.

Svarbus Pranešimas DOVANŲ SIUNTĖJAMS Į SSSR

Mes džiaugiamės pranešdami, kad nuo 1959 m. sausio 1 dienos Jūs galėsite siųsti savo dovanų siuntinius į SSSR

SUMAŽINTOMIS PATARNAVIMO KAINOMIS

Nauji tarifai ir muitai taip sutvarkyti, kad siuntinių priėmimas, išsiuntimas ir pristatymas vyks daug paprasčiau, o patarnavimas iš viso bus tobulesnis.

Kad galėtumėte pasinaudoti naujomis nuolaidomis ir lengvatomis, siųskite savo siuntinius vienai iš sekančių penkių firmų,

kurios yra vienintelės OFICIALIAI ĮGALIOTOS atlikti siuntimus

Muitai ir mokėjimai yra visiškai tie patys visose firmose.

Dėl smulkesnių informacijų prašome kreiptis į kurį nors iš žemiau išvardintų skyrių:

UNION TOURS, INC.

1 East 36th Street
New York 16, N. Y.
Tel.: MURRAY Hill 6-1155

GENERAL PARCEL & TRAVEL COMPANY, INC.

135 West 14th Street
New York 11, New York
Tel.: CHelsea 3-2583

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 So. State Street
Chicago 4, Illinois
Tel.: WABash 2-9354

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

1991 Broadway
New York 23, New York
Tel.: LYceum 5-0900

PACKAGE EXPRESS CO. & TRAVEL AGENCY, INC.

1530 Bedford Avenue
Brooklyn 16, New York
Tel.: INGersol 7-7272

Klaipėdos Krašto atvadavimą ir jo gadynę prisimimus

Didieji įvykiai rikiuoja ir normuoja tautos ir tautų bendruomenių gyvenimą ir raidą. Tų didžiųjų įvykių pajėgumo veikiamas formuojasi tautos veidas, išryškinant tautos savitumą ir saitus, kurie suteikia tautoms valstybingumo charakterį. Savo gyvybine vidutine galia tie įvykiai išskyla lyg "tautinės žvaigždės", nušviendami kasdienybės pilkumą. Jų gajumas ir spinduliavimas yra veiksmingesnis, jei remiamas visos tautos: senų ir jaunų, didelių ir mažų, iš toli ir arti.

Taip tai lyg praecities švyturio šviesoje išskyla ir Klaipėdos Krašto atvadavimo žygis. Įsijungia jau 36 metai į testinių minėjimų vainikų pynę, — vainiko, kuriuo papuošti tėviškėje žuvusių karžygių kapus neturime galios. Ir vis dėlto, kad ir toli nuo gimtojo krašto prisimename anos lemiamosios lietuvių tautai didvyriškus — Sausio 15-tosios — žygius ne vien iš įsigalėjusios tradicijos, bet giliai ir ryžtingai susikaupę. Gerai žinome, kad be savos laisvos žemės, be visos šalies žemių išlaisvinimo ir pats Vasario 16-tosios Dienos Nepriklausomybės paskelbimo Aktas būtų likęs be pilno efektingumo.

Minėjimo angoje nuskriejame mintimis į Pajūrio Kraštą, prie Gintaro Jūros, kur pasakingąją Neringą skalauja ir marios ir jūra ir Nemunas — Lietuvos upių karalius — savo vandenimis išraižęs ir apgaubęs visas Lietuvos sodybas.

Ten paliktieji namai mintyse išskyla tokie jaukūs ir aiškūs, lyg jaunystės sapnų grožis. Ten nuo amžių artojas ir žvejas savo sielvartą ir džiaugsmą įliejo lietuviškan žodim ir gaidon: dainon ir giesmėn. Kentėjo ir Pirmojo Pasaulinio karo audros par-

blokštas lietuvis — kentėjo ir tikėjo. Suskambėjo lyg paguodos aidai nuo Baltijos Jūros, nuo Birutės kalno. Neištvėrė tų pinėlių ir kilpų Pajūrio sūnūs ir dukros, kurias pokaro audros pynė atvykę nauji valdovai — prancūzai. Užsinerinti ir vilkti prancūzišką vergiją sau ant kaklo nenorėta. Ryžtasi, rizikuota pasikliaujant reta istorine laime nuskratyti varžtų, kurie per šimtmečius nukaltė (700 metų) dar buvo likę. Atbudusių tautą žygiui drąsino ir įkvėpė dainiai savo naujais prisikėlimo akordais: "Nebeužtvenksi upės bėgimo, nebusilaikysi naujo kilimo"... Stebuklinguoju būdu sukilėliai nugali "nenugalimąją Armiją", santarvininkus — prancūzus — ir pančiai nugarmėjo jūron. Visos "Anschluss'o", "Freistadto", "Lenkų Unijos" užmačios subyrėjo. Santarvininkams-prancūzams nebeliko kitos išeities, kaip su savo administracijos personalu ir kariuomenės įgula iš Krašto pasitraukti. Gelbėjimo Komitetas, vadovaujamas p. E. Simonaičio, perima Krašto valdžią ir sudaro Krašto Direktoriją. Prijungimas pripažintas visų alijantų de facto Lietuvai, o metus vėliau ir de jure.

Atsiskleidė nauji vartai naujai Lietuvos gadynei ir erai. Išsipildė nuo amžių Lietuvos valdovų ryžtas ir pastangos, įsigyti savo nuosavą priėjimą prie jūros: eksportuoti ir importuoti savo prekes jūros keliu. Klaipėdos uostas, atsirėmęs platesniu užnugariu tai paskirčiai natūraliai tiko ir ją puikiai atliko. Lietuvos Nepriklausomybės laikais Klaipėdos uosto prekių judėjimas žymiai viršijo prieškarinio standarto lygį. Iš buvusio daugiausia medžio prekybos ir žvejų uosto išaugo plačios

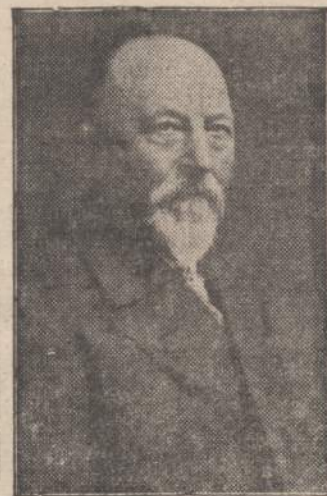

JONAS BUDRYS

Klaipėdos sukilėlių savanorių vadas, pirmasis Klaipėdos krašto gubernatorius, dabar Lietuvos generalinis konsulas New Yorke.

apimties pirmaujantis Pabaltijo uostas. Moderniškai atstatyta ir pakitusi uosto panorama tai vaizdingai liudijo: naujos krantinės, dideli ir gausūs sandėliai, virtinės skystojo kuro tankų ir net nuosavūs prekybos ir karo laivai ("Prezidentas Antanas Smetona", vadovaujamas kapt. Labanausko). Lietuvos laivų trišpalvė suplevėsuoja net Amerikos uostuose. Klaipėdos uosto švyturys švietė Lietuvos prekybai lyg simbolis toli, toli.

Suklestėjusi uosto prekių apyvarta palankiai nuteikė ne tik pramonę ir krašto ūkį, bet ir švietimo, jaunosios kartos auklėjimo barus. Išiziebė platūs ir stiprūs švietimo, auklėjimo židiniai. Daugiausia pačioje Klaipėdoje (1 Gimnazija, 2 aukštosios mokyklos: Prekybos ir Pedagogikos Instituto ir po 1 Progimnaziją šilu-

MARTYNAS JANKUS IŠ BITENŲ,

Rambyno kalno vaidila, Mažosios Lietuvos lietuvių švietėjas, dainius ir knygnešis, Mažosios Lietuvos patriarchys, Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komiteto pirmininkas, miręs tremtyje, Šlezvige, 1947 metais.

tėje bei Pagėgiuose) su dėstomąja lietuvių kalba. Gausaus tai būta jaunimo, kuris suplaukė iš sodžiaus ir miesto semtis mokslo.

Neatsilikio ir pritaikomasis muzikos menas: — Stasio Šimkaus diriguojami Klaipėdos Konservatorijos simfonijos orkestro koncertai imponuojantys ir patrauklūs. Kasdieninei pramogai perteikiamas transliacijomis iš Klaipėdos — Jaku radijo siuntimo stoties savas žodis ir muzika. Nuotaikingi ir jaukūs būdavo ir kaimo jaunimo parengimai: vakarėliai, jaunųjų ūkininkų, dviratininkų, Santaros ir t. t. Ir vasarą, kai saulė Joninių dieną birželio 21 aukščiausiai dangaus skliaute kulminuodavo, aną Joninių vasaros naktį suliepsnodavo nuostabūs laužai visame Pajūrio krašte — nuo Birutės kalno, Juodkrantės iki Rambyno kalno. Ram-

(Tęsinys 11-me psl.)

MAZOSIOS LIETUVOS SUKILĖLIŲ RAITELIŲ DALINYS

Dėl Guopio "Sužalotųjų" romano recenzijos

(Tęsinys iš 10-to psl.)

Prieš trejetą savaitių perskaičiau "Naujiuose" T. Guopio "recenziją" apie aktoriaus, poeto ir rašytojo Antano Rūko romaną "Sužalotieji".

Mažai knygų teperku, bet perskaitęs minėtą rašinį, Rūko romaną išigijau. Sumokėjau pusantra dolerio ir gavau gana gražiai "Nidos" išleistą kisheninio formato knygą.

Esu matęs Rūką scenoje Vokietijoje ir Amerikoje, tai norėjosi ir jo romaną perskaityti. Be to, Titas Guopis labai jau juodomis spalvomis "Sužalotuosius" vaizduoja. Nuosmukis pas mus kasdien vis įgautina baisesnes proporcijas, bet nesinorėjo tikėti, kad Antanas Rūkas tiek jau būtų nusmukęs, kaip Guopis tvirtina.

Titas Guopis parašęs, kad naujai išleistame romane yra daugybė farsiškų komiškų situacijų, bet nei vienos nenurodęs, toliau rašo:

"O ir patys veikėjai, kol nepraveria burnos, kol autorius nepradeda krauti jų galvosna savo minčių, dar sugeba skaitytoją užintriguoti. Tačiau juo labiau skaitai, juo labiau aiškėja, kad visos tos personažų schemos yra negyvos, nesugebančios nei savo veiksmų ar kalbų pateisinti, nei jiems prasmės duoti".

Tai labai žiaurus kaltinimas. Man susidaro įspūdis, kad šis kaltinimas iš pirmo išlaužtas; pasakyčiau, guopiškas.

Perskaitęs šį T. Guopio tvirtinimą sustojau ir galvojau, nejaugi Rūkas būtų tiek jau nusmukęs, kad pasirodytų su tokiais nevykusiu romanu? Nejaugi jis pats, būdamas gabus ir gyvas artistas, būtų sukūręs negyvas personažų scenas? Nejaugi Rūkas, kuris scenoje netaria nei vieno bereikalingo ir beprasmiško žodžio, parašys tokį beprasmį romaną?

Guopiui nepatinka, kad Rūkas savo romanų personažų galvosna krauna savo mintis. Tai kokias gi mintis jis ten turi krauti? Gal Guopio? Juk veikalas yra parašytas Rūko, veikalo personažai yra sukurti Rūko, tai tikrai Rūkas, o ne kas kitas ir gali tiems sukurtiems asmenims krauti ne tikrai mintis, bet jausmus ir kitus išgyvenimus.

Argi Dostojevskis, kurdamas Karamazovus, ne savo mintis jiems į galvą ir lūpas dėjo? Ar Welsas, rašydamas Bungajų, ne savo mintis jam galvon dėjo? Ar Zemaitė, rašydama Kurmelį, ne žemaitiškas mintis Kurmeliui krovė? Ar Putinas, rašydamas "Altorių šešėlyje", ne savo mintis dėjo į Vasario lūpas ir galvą?

Kiekvienas sukurtas tipas yra rašytojo kūrinys. Kieno gi mintis rašytojas turi dėti jiems į galvą? Jeigu Dostojevskis su Welsu taip elgėsi, tai kodėl Guopis nori, kad Rūkas kitaip būtų pasielgęs? Ar galėjo Rūkas kitaip pasielgti?

Apie kitus T. Guopio tvirtinimus galiu tiek pasakyti: juo toliau skaičiau, tuo daugiau norėjau "Sužalotuosius" skaityti. Paprastai man patinka koncertai, praeitą sekmadienį turėjau progos "Dainavos" pasiklausyti, bet likau namie, nes turėjau nebaigtą Rūko romaną. Romanas stipriau patraukė negu koncertas. Ir nesigailiu, nes jame radau daug išgyvenimų vietų.

Guopis pasipiktinęs šiuo sakiniu: "Nuo žemės reikia nu-grandyti piktšaušius, kad ji būtų švari ir skaisči". Nežinau, kokiais keliais Guopis keliavo, bet man, perejusiam vieną rusų ir vieną vokiečių okupaciją, kasusiam apkasus ir pažinusiui nacio kumštį ir buožę, ne vieną kartą raumenys sujudėdavo ir norėjosi skelti į galvą, kad jis skradžiais žemę nu-eitų. Ar negramdė nuo žemės paviršiaus čekistų, kai pasitai-kė proga? Ar Castro sukilėliai šiandien Kuboje "neskaidrina Kubos padangės"?

Tai žiauru. Amerikiečiai protestuoja, šaudymo vaizdai yra pasibaisėtini. Bet kaip tokį dalyką išaiškinti tiems, kurie ant savo nugaros dar šiandien tebenešioja policininko gesinamo cigaro išdegintas žaizdas. Kaip pateisinti valdžios žmonių žiaurumus ir kankinimus? Rūkas romane ne savo politinius įsitikinimus dėstė, bet jis aprašinėjo sužalotų žmonių išgyvenimus. Aprašė juos vaizdingai, jie randa atgarsio. Tai reiškia, kad rašytojas pataikė.

Titas Guopis manęs nejtiki-no. Rūko romanas manėje rado didelio atgarsio. Beskai-tydamas jį, naujai teko išgy-venti jau seniai gyventas nuo-taikas. Gal todėl, kad esu su-žalotas, kaip ir daugelis mūsų.

Bet man kyla klausimas, ko-dėl Titas Guopis taip rašė? Jis gerokai Antaną Rūką apdrap-stė. Rūkas yra stiprus vyras. Ne kiekvienas kuris nori, gali jį panardyti. Jis mokės apsi-valyti ir dulkes nusikrėsti. Bet romano, aišku, taip nereikėjo recenzuoti. Kuriais sumeti-mais buvo paleistas toks gar-sus šūvis? Man neaišku.

St. Kazlauskas

Atsarga su Callas

Iš Paryžiaus praneša, kad Pa-ryžiaus opera rengiasi ateinantį kartą, kai garsioji italų solistė madame Callas atvyks čia dai-nuoti "Tosca" operos, prie pro-gramos kiekvienam lankytojui pridėti po gramofono plokštelę su visa Tosca opera. Tai ne do-vana, o atsargos priemonė. Gir-di, jei Callas vėl bedainuodama savo partiją sustreikus, tai pu-blika galės grįžę namo baigti operos klausytis per patefoną.

NUO NAUJŲ METŲ
UŽSISAKYK "NAUJIENAS"

11 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, JANUARY 24, 1959

byno garsas sklido legendariai ir pasakomis ir padavimais ir pasakojimais iš lūpų, lūpų tiek jaunimo, tiek karių, šaulių, studentų, moksleivių ir kaime ir mieste. Martyno Jankaus — Rambyno sargo lyg senovės vaidilos, saugojusio amžinojo lietuviškumo ugnį, populiaru-mas užburdavo lankytojus ar jam tariant žodį uždegant Rambyno aukuro laužą, ar atidarant Sausio 15-tosios minė-jimus. Ir tikrai Tautos dainių ir žadintojų Duonelaičio, Maž-vydo, Rėzos ir pirmojo Lietu-viško dienraščio "Aušros", ku-riai lopšinę liūliavo jos leidė-jai ir kūrėjai: du patriarchai — Didžiosios ir Mažosios Lie-tuvos — D-ras Jonas Basana-vičius ir tas pats Martynas Jankus, atskleista lietuviško žodžio saulė švietė ir dienojo. Lietuviškas spausdintas žodis buvo mielas sėdžiuje, kuria-me iš senovės buvo išlikę ir lietuviškų vietovių, laukų skly-pų, kalnų, upių pavadinimai. Keliavo po kaimus lietuviški dienraščiai kaip tai "Lietuvos Keleivis", keliavo betgi, kad ir kiek šlubuojančiai "Lietuviška Ceitunga". Pati lietuviškoji grožinė literatūra susilaukė didesnio patraukimo jaunimo tarpe.

Neišdildomus pėdsakus įs-paudė ir atgijęs tikiybinis ir bažnytinis gyvenimas tų kraš-to gyventojų sielose, kurie nuo tautinio sąjūdžio laikėsi ato-kiau. Galingai, siaubingai lyg supintos raudos ir himnai su-skambėdavo lietuvininkų gie-dojimai, ypač per didžiąsias šventes: Velykas, Sekmines, Kalėdas. Kunigai prie žmonių taikėsi ir, kuris lietuvių kalbos ne taip gerai mokėjo, mokėsi ir tobulinosi. Itakingi ir gar-sūs buvo savo pamokslais, raš-tais ir veikla kunigai: Prof. Dr. Gaigalaitis ir kunigai — Pipiras bei Lokys.

Grynai politiniais kovotojais krašto legisliacijoje Seimelyje (kongrese) stipriai savo antspaudus įspaudė prabildami lie-tuvišku žodžiu 3—4 veikėjai: Kristupas Lekšas, D-ras Jonas Trukanas, Jonas Kybrancas ir dar Endrius Borchertas. Nors pati legisliacija ir taip pat ir administracija šlubavo, nors jurisdikcija, teismai tebeveikė pagal senuosius Civilinio Ko-dekso (Bürgerliches - Gesetz-buch), Baudžiamojo Kodekso (Strafgesetzbuch) ir jų proceso

teise, bet visgi buvo galima skustis revizijos tvarka Lietu-vos Vyriausiajam Tribunalui Kaune, Klaipėdos skyriui. Ne-paisant to, sėkmingai ir pilno-je Centro (Federal) valdžioje ir administracijoje veikė kraš-te Geležinkeliai, paštas, tele-grafas, muitinė, pasienio poli-cija ir t. t.

Tokiose sudėtingai sukomp-plektuose administracijose neišvengiama neaiškumų, nesklaidumų. Ilgainiui, ar tai dėl pasaulinės depresijos, kri-zės ar tai bendrai dėl pasauli-nių jėgų konsteliacijos, persi-orientavimo ir persitvarkymo santykiai ir būklė krašte pašli-jo. Išskelti konfliktai tarplau-linijame Forume: Tautų Sąjun-goje ir Haagos Teisme išsprę-sli dar Centro — Lietuvos naudai. Bet susidaręs sąmyšis didėjo, perverstos iš Trečiojo Vokietijos Reicho nacionalsocialistinės idėjos ir inspiraci-jos, machinacijos ruseno, kol suliepsnojo atviru pasiprieši-nimu ir demonstracijomis. Krašto ir Centro valdžios spaudimams neatsilaiko ir re-zignuoja.

Įvyksta, vos 15 metų po iš-vadavimo, Lietuvos suverenumo ir valdymo lūžis, kuris pasireiškė žinomuoju Trečiojo Vokietijos Reicho antplūdžiu 1939 m. kovo mėn. 22 d. Tuo faktinai ir baigėsi pirmasis at-gijęs po Pirmojo Didžiojo Pa-saulinio karo Mažosios Lietu-vos atgimimo ir laisvės laiko-tarpis.

Antrasis Mažosios Lietuvos (Krašto) sujungimas Antrojo Didžiojo Pasaulinio karo iš-davoje atnešė Kraštui ir pačiai Didžiajai Lietuvai slaviškąją, rusiškąją komunizmo baudžia-vą ir griuvėsius ir negali būti laikomas išvadavimu, o paver-gimu, kol sovietų rusų okupa-cinis režimas nebus panaikin-tas.

Rezumuojant galima teigti:

- 1) Lietuvos Nepriklausomybės laikais Krašto ūkis kles-tėjo ir buvo nesužalotas ar sugriautas.
- 2) Nuosavybės ir individua-linė asmens laisvė užtikrinta ir ginama privatinės nuosavy-bės teisės sistema veikiančiu kodeksu ir ypačingai Krašto būklės statusu.
- 3) Padaryti neteisėtais veiks-mais (unerlaubte Handlung-en) nuostoliai nukentėju-siems atlygintini.
- 4) Tarptautinio forumo teis-mas galėtų būti ir Haagos teismas.

Pajūrielis

Visuomet mokėjome aukštus dividendus
DABAR JUOS DAR
PADIDINOME
1/2%

TAUPYTOJAMS TEIKIAME IVAIRIUS PATAISAVIMUS VELTUI
 Keišiuojame čekius. Perkam ir parduodam aktyvės bonus,
 VISOS SANTAUPOS APDRAUSTOS IKI \$ 1000.00.

CRANE SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
 2555 WEST 47th STREET LA/Vette 3-1083
 B. R. PIETKIEWICZ, prez. E. R. PIETKIEWICZ, sokr. ir any
 Darbo valandos: pirmad. ir ketvirtad. nuo 9 iki 8 val. vak.; antrad. ir
 perktad. nuo 9 iki 5; trečiad. uždaryta, o šeštad. nuo 9 iki vidurdienio

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

HITLERIS IR JO GENEROLAI

1945 m. balandžio 20 d. paskutinį kartą buvo švenčiamas Hitlerio gimtadienis. Aukšti nacių pareigūnai ir kariuomenės vadai susirinko Hitlerio bunkeryje, kuris buvo įrengtas Reicho kanceliarijos rūmų sode, pasveikinti savo fiurerio. Nors jų krūtines puošė blizgą ordinai, nors jų drabužiai buvo išlaistyti kvepalais, o nušveisti batai žibėjo kaip veidrodiai, tačiau visų veidai buvo apatiški, be šypsenos ir pilni rūpesčių dėl grėsmingos padėties, nes rusai jau buvo atėję iki Berlyno, anglosaksai peržengę Elbę. Čia pat įvykusioje konferencijoje pagaliau ir maršalas Keitelis bandė atkreipti Hitlerio dėmesį į katastrofišką padėtį, bet šis tuojuo pradėjo šaukti, kad tai nesąmonė, kad rusai prie Berlyno patirs didžiausią pralaimėjimą, o anglosaksai bus sugrūsti į jūrą.

Tuo pasinaudodamas maršalas Goeringas, buvusio galingo vokiečių oro laivyno vadas, pritarė Hitlerio svačiojimams, pasiūlydamas vyr. karo būstinę perkelti į Berchtesgadeną, į Bavarijos kalnus.

— Ką reiškia toks pasiūlymas? — pasipiktinęs Hitleris užsipuolė Goeringą. — Ar tik pats neieškai saugesnės vietos? Jei taip, tai gali nešdintis.

Akmeninėje tyloje Goeringas atidavė Hitleriui karišką pagarbą ir nedelsdamas išėjo. Po kelių minučių maršalo šarvuotas automobilis, lydimas brangenybėmis pakrautų sunkvežimių, stiprioje karinėje apsaugoje lėkė laisva autostrada Bavarijos kalnų kryptimi. Tuo tarpu Hitleris fanatišku užsispyrimu, pirštu badydamas karo žemėlapi, aiškino likusiems generolams savo strategiją rusams prie Berlyno vartų sumušti ir anglosaksams į jūrą sugrūsti. Kaip pasakoja po katastrofos išlikę liudininkai, jo įtikinėjimas buvo toks įtikinantis, kad, nežiūrint sunaikintų divizijų, generolai galvodavo, jog Hitleris yra teusas ir dar gali nuvesti į pergalę.

Tačiau bunkeryje buvo tik vienas žmogus, kurio nepaveikė Hitlerio fanatizmas ir kuris vokiečių tautos gerovę labiau vertino už fiurerio ir nacių interesus. Tai buvo ginklavimo ministras Albertas Speer, kuris savo sumanumu ir nepaprastais gabumais įstengė apgriautuose fabrikuose išlaikyti pramonės produkciją patrankoms, lėktuvams ir tankams gaminti.

Kovo mėn. pradžioje Speer sužinojo apie Hitlerio slaptą planą ir įsakymą kapituliacijos atveju sunaikinti Reichą.

Detalizuoti įsakymai buvo perduoti nacių partijos apskričių vadams susprogdinti priešui artėjant visus pramonės įrengimus, kasyklas, pastatus, sunaikinti maisto ir drabužių atsargas. Kariniams daliniams buvo įsakyta sprogdinti visus tiltus, geležinkelius, kanalų įrengimus, laivus ir garvežius. Speer, tai sužinojęs, važinėjo po visą Vokietiją ir įtikinėjo gauleiterius ir generolus nevyk-

dyti šio beprotiško įsakymo. Pasinaudodamas gimtadienio proga įvykusių susitikimų, Speer bandė Hitlerį įtikinti, kad jis atšauktų tą įsakymą. Tačiau šis grubiai atkirto, kad vokiečių tauta moraliai atsakinga už pralaimėjimą ir dėl to turi būti nubausta totaliniu jos sunaikinimu.

Todėl Speer, rizikuodamas gyvybe, vėl pasileido skubėdamas per Vokietiją lankyti gauleiterių ir rinko jų pažadus nevykdyti Hitlerio sunaikinimo plano. Tačiau atsirado tokių fanatikų gauleiterių, kurie nenorėjo duoti jokių pažadų ir buvo pasiryžę vykdyti savo fiurerio įsakymą. Stengdamasis sutrukdyti fanatikų planus, Speer iš anksto įsakė visą kariuomenei neperduotą sprogstamąją medžiagą suslėpti šuliniuose ir užtvindytose kasyklose. Šis įsakymas apsaugojo daug šimtų fabričių, nes paskutiniu akimirksniu nacių vietos vadukai negavo sprogdmenų.

Tuo pačiu metu Hitleris baigė paruošti planą atstumti rusams nuo Berlyno. Planuotosios ofenzyvos vyr. vadu buvo paskirtas SS generolas Steiner. Balandžio 22 Hitleris su entuziazmu pranešė apie pradėtosios ofenzyvos sėkmingą eigą. Mat, Himmleris, SS vyriausias vadas, asmeniškai pranešė Hitleriui, kad puolimas vyksta su dideliu pasisekimu ir rusai netvarkingai bėga į rytus.

Tačiau netrukus išryškėjo SS generolų vaidintasis farsas, nes iš tikrųjų jokios ofenzyvos nebuvo, o patys esesininkai spruko iš degančio Berlyno, gelbėdami savo kailį, nes Sovietų maršalo Žukovo armija įsiveržė į Berlyną.

Iš gen. Jodl sužinojęs apie tikrąją padėtį, Hitleris tris valandas be pertraukos kaip sužeistas žvėris daužėsi savo landynėje, 50 pėdų žemės gilumoje paslėptame bunkeryje, šaukdamas:

— Išdavikai, niekšai, šunes! Pirmasis išdavikas — armija, antrasis — oro laivynas ir didžiausias išdavikas — tie niekšai esesininkai! Išdavikai, niekšai, šunes!

Net ir jo artimiausi bendradarbiai, kurie daug sunkių valandų pergyveno su juo, kaip gen. Keitel ir Jodl, su baime sekė šį Hitlerio pasiutimo priepuolį ir matė, kad šiame žmoguje reiškiasi beprotybės ženklai.

Pagaliau pailsęs, išvargęs Hitlerio kūnas sudribo į kėdę, ir beviltišku balsu šis tironas, prieš kurį drebėjo milijonai, ištare:

— Trečiasis Reichas žuvo. Man nieko daugiau neliko kaip mirtis. Aš čia pasilieku ir lauksiu pabaigos. Po to aš nusišausiu. Jau nieko nėra likę, kas galėtų vesti kovą. Tegul Goeringas pradeda tartis su anglosaksais dėl kapituliacijos.

Hitlerio įsakymas buvo praneštas Goeringui, kuris pagal 1941 m. Hitlerio sudarytąjį tes-

tamentą mirties atveju buvo numatytas jo įpėdiniu. Goeringas jau anksčiau be Hitlerio žinios ieškojo būdų suėiti į ryšius su sąjungininkais ir išsiaiškinti kapituliacijos sąlygas, kad bent tuo apsaugotų savo kailį ir užtikrintų ramią senatvę. Tačiau jam tai nepavyko, nes sąjungininkai juo nepasitikėjo. Dabar jis, gavęs tokį įsakymą, laiškų Hitleriui pranešė, kad dėl susidariusios padėties jis sutinka perimti Reicho vadovavimą ir ultimatyviai pareikalavo duoti skubų atsakymą.

Goeringui ruošiantis skristi pasimatyti asmeniškai su gen. Eisenhoweriu ir tartis dėl kapituliacijos, buvo gautas Hitlerio grasinamasis laiškas, su kuriuo atvyko stipri SS sargyba ir apsupo maršalo namus. Maršalas buvo areštuotas.

Tuo pačiu metu Hitleris savo bunkeryje pradėjo vaidinti paskutinį tragedijos veiksmą. Šaltai ir smulkmeniškai jis įsakė generolui Wenck, XII armijos vadui, užangažuoti amerikiečius, kad šie greičiau pasiektų Berlyną. Visos stipriausios jėgos buvo sukonzentruotos sulaukyti rusų veržimuisi. Bailius ir simulantus įsakyta karti vietoj.

Susipažinęs su šiais įsakymais, gauleiteris Wegener bandė dar įtikinti Hitlerį, kad Vokietijai būtų naudingiau pirmiau kapituliuoti anglosaksams ir, visas jėgas permetus prieš rusus, bandyti juos atstumti į rytus ir tuo išvengti Vokietijos totalinio sunaikinimo.

— Sunaikinimo? — ironiškai atkirto Hitleris. — Aš juk to ir siekiu. Juo didesnis Vokietijos sunaikinimas, juo gražesnė iliuminacija mano laidotuvėms. Sekančią dieną, t. y. 1945 m. balandžio 25 d., rusai visiškai baigė apsupti Berlyną. Berlyne prasidėjo ne karo veiksmai, bet beprasmės skerdynės. Rusai žudė visus vokiečius, o esesininkai korė ir šaudė jaunus ir senus vyrus, kurie panikos pagauti bandė pasitraukti nuo puolantių rusų tankų.

Hitlerio bunkeryje susirinko būrelis ištikimųjų draugų: Goebelsas su savo žmona ir šešiais vaikais, kuriuos jis netrukus nužudė, prieš pat nusižudydamas pats; Bormann, Hitlerio artimiausias patarėjas; Eva Braun, Hitlerio meilužė. Gelžbetoniniame bunkeryje slėpėsi 26 aukšti karininkai ir 30 sekretorių ir sargybinių.

Kai rusų artilerijos sviediniai pradėjo drebinti bunkerio sienas, jo gyventojai pasidarė lyg pakvaišę. Svaiginamieji gėrimai buvo naudojami vietoj vandens be jokio saiko, o generolai, nusimetę švarkus, kaip bepročiai šoko su savo stenografistėmis.

Tuo tarpu Hitleris vis dar kankinosi, įbedęs žvilgsnį į karinį žemėlapi, ir vis šaukė konferencijas. Paaiškėjus, kad rusai gali pasiekti jų bunkerį požeminio traukinio tuneliu, Hitleris įsakė tuojau užtvindinti šį tunelį, nors ten slėpėsi tūkstančiai vaikų, moterų ir sužeistų.

Pagaliau balandžio 28 d. Hitleris sužinojo, kad jo patikima-

sis Himmleris pradėjo derybas dėl kapituliacijos. Tai buvo naujas ir paskutinis smūgis Hitleriui.

Bet užėjęs pykčio priepuolis buvo trumpas. Jis staiga pasidarė šaltas ir ramus: Himmlerio išdavikiškas elgesys pakirto bet kokias viltis priešintis. Tai buvo jau galo pabaiga.

Paskutinės dvi dienas Hitlerio bunkeryje vyko pasiruošimai laidotuvėms. Balandžio 29 d. rytą buvo atliktos Hitlerio ir E. Braun santuokos ceremonijos, grojant Stalino "vargonams", kurių sprogstantieji sviediniai drebino bunkerį ir byrąs tinkas krito ant jaunavedžių galvos. Po to Hitleris padiktavo savo sekretorei politinį testamentą, išbraukdamas Goeringą ir Himmlerį iš nacių partijos ir paskirdamas admiralą Karl Doenitz savo įpėdiniu.

Iš gautosios žinių santraukos Hitleris smulkmeniškai patyrė apie Mussolinio ir jo meilužės Claros Patacci mirtį. Šių žinių paveiktas, jis įsakė sargybiniams po mirties jo ir jo meilužės lavonus sunaikinti. Liudininkai pasakoja, kad Hitleris labai bijojęs patekti rusams į rankas, nes buvo įsitikinęs, kad šiuo atveju jis būsiąs žvėrių narve vežiojamas po Maskvą ir kitus miestus, kaip ypatingas cirko gyvulus.

Pagaliau išryškėjo, kad rusai yra nutarę gegužės 1 d. pulti Reicho kanceliarijos rūmus, kur slėpėsi Hitleris, ir gyvą paimti vokiečių fiurerį. Naktį Hitleris sušaukė savo artimuosius pas save į kambarį. Tyliai atsiveikino su jais, papspaudamas kiekvieno ranką. Jo akys blizgėjo ir buvo įsmeigtos kažkur į tolį.

Balandžio 30 d. Hitleris 2 val. dar pavalgė pietus. Jis buvo išblyškęs, bet ramus. Po to su savo meiluže išėjo į koridorijų, kuriame laukė Dorman, Goebelsas ir kiti. Dar kartą paspaudė jų rankas ir grįžo į savo kambarį, kurio duris užstojo sargybiniai. Kai laikrodis rodė 2:30 val., Hitleris ir Eva susėdo sofoje. Hitleris, paėmęs pistoletą, įleido jo vamzdį sau į burną ir paspaudė gaiduką. O Eva tuo metu perkando cijanido kapsulę. Apie 10:30 val. vakare tos lavonų liekanos, kurios nesulėgė, nes lavonai buvo apipilti benzinu ir deginami, — buvo palaidotos Reicho kanceliarijos rūmų sode. Visą naktį rusų artilerija ardė ir rausė šį sodą, ir Hitlerio lavono likučiai buvo išblaškyti visur, kaip ir jo kurtasis testamentas Reichas. Tik sovietų artilerijai surastasis Hitlerio andkaulis su dirbtiniais dantimis likęs kaip vienintelis įrodymas, kad šis fanatikas tikrai žuvo ir niekam nebepavojingas.

"Europos Lietuvis"

=====

Kairio knyga LIETUVA BUDO

NAUJIENOSE galima gauti tik ką iš spaudos išėjusią Stepono Kairio knygą LIETUVA BUDO. 416 didelių (6x8½) puslapių, kieti viršeliai. Kaina \$5.50

=====